

Leibn. marg.

Q, 1

Randnoten von Leibniz

km.

CONSIDERATIO LEGIS
ET SECTAE SARACENORUM.

6
Amgub.
5

TUBINGÆ,
Typis Johannis-Alexandri Cellii.
ANNO M. DC. XIX.

2

Verâ Pietate, multifariâq; eruditione undecunq; ornatissimo Viro;

Dn. G E O R G I O
TISENIO, NEAPOLI-BRVN-
SUIGIO, MEDICINÆ
MERITISSIMO CAN-
didato:

Amicitia certâ, perpetuum ut esset
monimentum,

L. m. d. d.

Christophorus Besoldus.

ULIIUS CÆSAR Scaliger de subtili-
tat. ad Cardanum, exercit. 258. sect. 2. de
scriptis concernentibus sectam Ma-
hometanorum, tale olim iudicium tu-
lit: Nos, ait, ut nihil latet eorum, quæ ad
perditissimæ, stultissimæq; nationis mores,
instituta, Leges humanas, Divinaq; pertinent sanctiones;
ita nobis ea non solum nullam arbitror attulisse subtilita-
tem: sed etiam haud parum hebetasse aciem studiorum no-
strorum, quæ ad cotem Divinæ Philosophiæ tum splende-
scere debebat. Sic verò sciolorum ex sententiâ, non sub-
tilis; sed nec indigna certè Christiano homine me-
ditatio est, de Sathanæ dispicere strophis, quibus
majorem Orbis cogniti partem dementavit: ac et-
iam per transfennam quasi, inspicere simul stupendâ
sapientiam Divinorum iudiciorum; & sinceræ Reli-
gionis veritatē, contra omnes insultus propugnare.
Huc sine dubio respexit Concilium Viennense, dum
in Clem. 1. d. Magistris, sancit: ut ubicunque Roma-
nam curiam contigerit residere, nec non in Parisien-
si, & Oxoniensi, Bononiensi & Salamanticensi Scho-
lâ, viri catholici teneantur, Hebraicæ, Chaldaicæ &
Arabice linguæ notitiam habentes sufficientem; qui
libros de illis linguis, fideliter transferant in Latinum,
aliosq; easdem docere queant. Undecunque doctissi-
mus, & Zelo prudenti inflammatus, Nicol. Clenardus,
isto etiâ cum primis fine, idiomatis Arabici notitiam
labore periculoso, jugiq; aliquot annorum studio sibi

comparavit; eaque de re, in Epistolis fol. mibi 40. ille idem, ita scribit. Principio cum discendi laborem instituissem, nihil aliud propositum habebam, quam ut affinitate linguae, penitus intelligerem Hebraeam, nec superstitionem Machometicam somniabam. Nuper prima notae amicus Franciscus Victoria, studii mei non ignarus, sedulo me hortatus est, ut me componerem ad scribendum contra Machometum, quando bona pars Hispaniae contagio sectae laboraret: librum itaque Latine editum, in Hispanicam vertendum linguam, mox Graecum fieri posse; quod & Graecia, quae tota ferme Machometi est, agnosceret errorem suum, &c. Fol. 50. Dum Granata cum meo Praeceptore Arabico lectito Alcoranum, & quotidie deplorandos gentis illius contempler errores; cogito non semel, quam indignum sit, novem jam seculis tantam cladem accepisse nostram Religionem, & nullum interim exortum, qui cum Machometistis, in dogmatum descenderet arenam. Non quod defuerint apud Latinos, qui calamo persecuti sint impiam sectam: sed quid ad Machometistas, si nos disputemus Latine? Neque enim tantum censeo disputandum, ut nostrates servemus tutos, ne precipites abeant in falsam Religionem: verum etiam ad nos arbitror pertinere, quod tot orbis pereant nationes, à Christo disiectae. Fol. 60. Quando in Arabismum mea peregrinatio est revoluta, non me movit quod auctor diceret Arabicae professionis; non ut Medicis operam praeberem in restituendo Avicennam aut Philosophis in corrigendo Averroe: sed hoc tantum ante oculos fero, ut quemadmodum contra hereticos scribunt Latine, sic adversus Machometistas stringerem Arabicum stylum. Id fieri non potest, nisi dogmata illorum, penitus cognita habeamus; nec credamus quid in Latinorum libris, de illis nationibus sit jactitatum, &c. Fol. 70. Gloriam creatoris, quondam tot annos oblitteravit antiquus hostis, & tamen apostolicis auspiciis, conditor

Similia ferè
habentur fol.
84. &c.

hor orbis, decus suum sibi potenter arrogavit, tot Idolorum
 spurcitiâ profligatâ. Rursùm exortus est hostis, & gra-
 vis orbis incubator Machometus, qui reparatorem humani
 generis obscuravit. Non est infirmior conditore reparator;
 spes proinde est, ut gens ista redeat in viam aliquandò: quod
 & olim forsân fuisset factum, rectâ si viâ restitissent hacte-
 nus nostri majores; & tam studuissent bellum gerere cum
 Numâ, quàm libenter adversus Tullum capiunt arma.
 Clariùs id dicam: Numâ cum Deâ Ægeriâ confecto con-
 gressu continuit populum; Tullus vim omnem posuit in ar-
 mis: utrumq; Machometus expressit. Nam primò novas le-
 ges, quas stupidis à tempestate Arabibus imposuit, ad Ga-
 brielem Angelum referebat, quo monitore se se omnia gerere
 mentiebatur: deinde postquàm fraus in suspicionem venit,
 robur induit Tullianum, & quos arte capere nequibat,
 viribus in novum dogma subjugavit: jactò quidem dolis
 fundamento, gladii tamen Imperio postea prolato. Sed &
 quedam adhuc subjungenda videntur, fidem animû-
 quæ vel martyrio parem, quæ monstrent tanti viri.
 Fol. 236. ad Episcopum quendam scribit: *Stat sen-*
tentia, de bello antimachometico prosequi; etiamsi mendi-
cato vivere deberem. Ecce quales Christiani sint, qui
 catholicissimi gestiunt audiri! inter divitias immen-
 sas, & profusiones admirandas, defuerunt huic pro-
 posito tantilli sumptus. Sed & audiamus, quæ ab illo
 prodita sunt, epistolar. lib. 2. fol. 253. Itaq; sive
 DEUS mihi in mentem misit, sive temerè hoc propositum
 concepi: omnibus aliis curis omissis, statui quicquid vite
 mihi reliquum fuerit, huic uni negotio consecrare, nec con-
 quiescere, donec tantùm promo vero in illa linguâ, ut & cala-
 mo & ore, cum Machometistis in arenam dogmatum descen-
 dere possim: & si liceat, multos conciliem socios tam pia
 causa, qui istum mecum laborem capeffere velint; hâc

mente, ut etiam in Africam ipsam, disputaturi & morituri, proficisci nō reformident. At verò laudabiles hosce Cle- nardi conatus, præpropera mors impedivit; mox enim post iter Africanum, Illiberi (quæ hodiè Gra- nata est) vitam cum morte commutavit. *Aug. Miræus in Eleg. Belgic.*

2. Studium nonnullorum est, ex scriptis ad- versarum sectarum, seligere tantummodò pejora, & ea proponere Mundo, ut illas vitare discamus. Verùm genio meo arrident ferè magis, qui infide- lium, hæreticorumquè non explorant solummodò sentinas; sed insimul in hortos exspatiantur, & un- decunquè decerpunt, propinqua veritati: quæ certè superat ubiq; & quæ eadem nec mendacium omni ex parte carere potest. Hâcque pariter ratione, Eth- nicorum libros impugnârunt, sanctioris Ecclesiæ Doctores: Origenes, Arnobius, Lactantius, Aurel. Augustinus, Theodoretus, aliiq; & ex recentiori- bus, Augustinus Steuchus, Franciscus Picus, ac nun- quàm satis laudatus Philippus Mornæus, &c. Ma- chometicam religionem hætenùs quod sciam, con- futaverunt Euthymius Zigabenus, *in dogmaticâ pa- nopliâ, cujus quæ ad præsens pertinent institutum, curante Sylburgio, An. 92. Gr. & Latinè, unâ cum aliis edidit Com- melinus, & Sarracenicâ inscripsit.* Joh. Cantacuzenus, Rex Constantinopolitanus, *in libris quatuor Christianæ orthodoxæ assertionis, contra Machometicam fidem; Græcè ante annos plus minùs ducentos scriptis, & per Rodolphum Gualterum Tigurinum latinitate donatis.* Richardus (quem alii Ricoldum vocant) Monachus ex ordine Prædicatorum, *in confutatione legis, à maledicto Macho- meto Saracenis latæ, per Demetrium Cydonium, ex Roma- nâ linguâ in Græcam translata; deindè per Bartholomæum Pice-*

Cantacuzenus, Richardus, ut & alii, subjun- cti sunt Alco- rano, quem e- didit Theod. Bibliander An. 1550.

Picenum, rursus è Græco in Latinum conversâ. Illustriss. Cardinalis Nicol. Cusa, in Dialogo de fidei pace, ut & in Cribatorio Alcorani. Marfilus Ficinus, lib. de Relig. Christianâ, cap. 36. & seq. ac utrobique. Ludovic. Crocius ejus commentator. Hieronymus Savonarola, in solatio itineris sui. Ludovicus Vives, de veritate fidei Christianæ, lib. 4. Guil. Postellus, d. orbis concordia, lib. 2. per tot. Hieron. Cardanus, lib. II. d. subtilit. fol. 629. & seq. Illustris Wenceslaus Budovvez, Baro à Budovva, in circulo horologii solaris & lunaris. fol. 147. & multis seqq. Nobilissimus Mornæus, d. veritate Relig. Christianæ, c. 33. m. fol. 672. & c. In eo argumentô, nonnulli horum, perfunctoriè tantum versari conspiciuntur; omnibus (uno atque altero excepto) defuit noticia Arabicæ linguæ: nullus (nisi forsân Guilhelmus Postellus) industriam & candorem eorum, quos suprà Ethnicorum laudavi oppugnatores, exæquasse viderur. Liber & mihi nunc philologicè, ac quasi per saturam, de hoc eodem argumento quædam adnotare: & quoque optare, simulque à Thomâ Erpenio (fulgido sidere Belgii uniri) precari, ut vel loco vitiosæ Alcorani versionis, substituât probam; vel mysteriorum si quæ sunt hæreseos hujus, aperiat nobis fontes.

3. Prudenti inprimis, atque piâ egere puto dijudicatione, quòd Joh. Leo Nardus, libro ult. *Tabularum, legis Evangelicæ, gratiæ, spiritus & vitæ; qui inscribitur, Lucida explanatio super Alcoranum, &c.* auctor meo judicio non contemnendus, prodit; legem Machumeticam, duas nobis proponere vias: quarum una ad Christum, & utrumque Testamentum, uti verum & sanctum ducat, confirmationemquæ ipsius, & vitam æternam ostendat; altera ad doctrinam in-

cre-

credulitatis fabulosam, & huius seculi voluptates, seu Paradisum vanarum deliciarum, filios Adæ inducat. Eò pertinere ait, quòd in libro ipso, verè credentibus, pieque viventibus, multoties promissa beata vita: impiis ac incredulis, maleque viventibus, ubi vis ferè, comminata fuerit damnatio æterna. Ac quæris, quomodo Sathanas confiteri possit viam rectam, cum pater mendacii existat? quomodo ipse, ejusvè ministri, veritatem manifestare velint, quam occultare summo nisu studuere semper? Certè sicut tempore quo salvator noster, in Mundo erat, Dæmonia non voluntariè, sed ad id coacta, facebantur eum esse Christum, Filium Dei: Namque Matth. 8. vers. 20. duo Dæmoniaci clamant: *Jesu, Fili Dei*. Lucæ 4. vers. 34. Demoniacus alius ait: *Novimus te quies; sanctus nimirum DEI*. Item ibid. vers. 41. Ex multis Dæmonia exibant, & dicebant; *Tu es Christus ille Filius Dei*. Itidem ex Pythonissâ, Actor. 16. v. 17. Paulo & Timotheo, testimonium præbet Sathan: *Isti homines, inquit, servi sunt altissimi DEI, qui annuntiant vobis viam salutis*. Ita pariter & in Alcorano, Dominus noster Jesus Christus, Sathanâ suosq; ministros, adigere facili operâ quivit, ut confiterentur, eum esse Salvatorem Mundi, utque confirmaret Evangelium salutis: quò scilic. eligentes atque acceptantes viam carnalium voluptatum, ducentem ad æternam damnationem, inexcusabiles essent. Sed age, vestigia viæ rectæ, per Christum quæ ducit ad Deum indagemus; a via etiam simul indicemus, quæ ubi vis obvia occurrunt. Statim Azoarâ i. alloquitur Dominum Universitatis, misericordem, miseratorem, Judicem judicii Diei, & ait: *Te oramus, in te confidimus, mitte nos in viam, seu punctum rectum, vitam eorum quos elegisti*

elegisti (sive punctum eorum, in quibus tibi bene complacitum est) non eorum quibus iratus, nec eorum qui sunt infideles. Via autem illa, præter Evangelium nulla est; quod apertè indicatur in tertiâ Azoarâ. Ibi illi sermo est ad Judæos, & de libro tradito Christo, Filio Mariæ; cui Spiritum Divinum, auxilium atq; testimonium extitisse faterur, & subjungit: *Cur Prophetas vobis missos, displicita prædicantes, vel interficitis, vel contradicitis? Huicq; libro cælitus missio* (qui nempe Christo commissus fuit) *vestra legis fundamento, nequaquam favere, sed contradicere rem cunctam videntes, maluistis? Non impune quidem.* Azoara 2. Oraculorum impurorum more, loquitur ambiguè; & ita rem hanc eandem prodit, ut verba in partes diversas facillè rapi queant: *Liber, ait, hic, absq; falsitatis vel erroris annexu, veridicus eis quibus inest amor Divinus.* Non per omnia veridicus est, sed absque erroris adnexu, h. e. falsitate remotâ. Et addit: *Spes seculi futuri, sectam veracem patefecit.* At hæc non est secta Saracenorum, qui seculi præsentis felicitate exultant, sed sola Christianorum: qui miserrimi omnium hominum essent, si non iis esset spes vitæ futuræ; ut alicubi Div. Paulus scribit. Azoarâ quoque 4. hûc alludere videtur. *Vim, inquit, nunquam inferas propter Legem, cum recta, pravag. via patefactæ sint.* Ibiq; videtur Deum auctorem facere peccati, eique adscribere hunc lusum æquivocationis. Azoarâ 5. ità describitur Alfurcan. *Iste continet verba quedam firma, & infrangibilia; quæ scilicet sunt libri materia atque mater. Quadam verò contraria; quæ nutantis, perversig. cordis homines, ad controversiam cateris inferendam, & ad expositionis suæ notitiâ exequuntur.* In Azoarâ 9. habetur: *Quare non adbibent fidem*

B

Alcho-

Alchoran. Qui nisi vir Dei esset, multas contrarietates contineret. At luce meridianâ clarius est, infinitas eum continere contradictiones. Igitur ex Deo esse nequit. Ut etiam infrâ dicam. Sed ibi Muhamet pergit: & ait: Mandato securitatis seu timoris illius adveniente, parùm inde tractant; sed si Legatum (Christum) homines, sapientesque sequerentur, suis retenta cordibus patefcerent. Unctio quippè eos omnia docet, qui salvatorem nostrum imitantur. Nunc autem nisi Divinâ pietate & abundantia suffulti, Diabolum omnes, paucis admodum exceptis, sequerentur. Azoarâ 12. inquit: Sciendum quidem, Viros Legum, nullius Legis, fidei vè assequi perfectionem, nisi Evangelii ac Testamenti, & hujus libri à DEO positi pareant praeceptis. Hic autem (Alcoran) multis eorum, incredulitatem, obstinationem, atq; malitiam augebit (quatenus nempe à viâ DEI recedit) quod tibi nullam injiciat curam: Azoara 26. sequentia habet: Quando legeritis Alcoran, vosmetipsos à Diabolo protegite, cui impossibile est facere quicquam, nisi incredulis tantum. Mox ibidem addit: Dicunt increduli, tu quidem non es nisi mendax, cum adeò variet tua verba. Sed hujus rei, plures eorum inscii sunt: ipse namq; DEUS, ejusq; Spiritus benedictus, hunc librum veracem composuerunt: ut rectam viam credentibus confirmet. Scimus quidem, eos jam dicturos: Lingua Latina virum doces, & Alchoran Arabicus est. Eos nunquam DEUS rectam viam docebit, qui Dei praeceptis contradicendo, soli mendacissimi sunt; sed eis gravissimū inferet malum. Stupendū est, quod hic prænuntiatur, Arabibus propter incredulitatē, & seductionem jam contractā, expositionē veram esse occultatam, & hominibus Latinis reservatam. Azoarâ 27. invenitur: Liber positus (Alcoran) salutem & pietatem credentibus praebeat, increduli verò non nisi jacturam. Veritas adfirmatur, falsumq; confunditur. Sed

Sed homo semper perversus, à me sibi bonum tribuente, descendit in contrariam partem. Azoarâ 37. Hæc sunt secreta Alcorani hujus libri clari, viam rectam docentis, & spem bonam pollicentis orantibus, & decimantibus ratione, futuræq; credentibus Diei; incredulis autem alio seculo perdendis, malumq; gravissimum passuris, suos actus pulchros fecimus adparere: ipsi quidem cæci existunt. Azoarâ 100. Viam bipertitam, rectam videlicet atq; fallentem, hominî patefeci. (Vnam scil. Evangelii, per fidem, alteram ad interitum, per voluptates) Cur igitur hominem non redimit, vel orphanum atq; mendicum, humiq; prostratum; urgentem fame, cur non cibât? Credentes quidem, patientes atq; benefici, dextra parti insidebunt; increduli verò parti sinistra, quos ignis ferventissimus operiet prorsus. Ecce, viam recti, illis patere solis ait, qui opera misericordiæ agunt, à Jesu Christo Salvatore nostro præcepta, & quæ ille in extremi judicii Die, se requiriturum prædixit. Plura nunc ut addam, opus haut esse videtur; idem namque quod hûc usque deduxi, ipsa notatio Mahumeticæ legis innuere videtur. **אַלְפֻרְקַן** (Alphurcan) etenim est à **פֻּרְקַן**, quod Arabibus pariter atq; Hebræis, indicat *divisit*. vid Schindler. in Lexic. verb. **פֻּרְקַן** (ex quo adhuc Latinorum *furca* reliquum est) Hincque in Theologiâ, seu libro Doctrinæ Mahumedis habetur. *Cur dictum est Alphurcan? Quia discreta sunt ejus sententiæ atq; figura. Quia non simul super me descendit Dei verbum: quemadmodum simul data est Lex Moysi, Psalmi Davidi & Evangelium Christo.* Et ita Alcoranus, ipso attestante ejus auctore, rapsodia mera est: nec ideò aliquid perfecti atq; consummati, continere potest. Hancq; propter rationē (id quod & jam monui suprà) nullum in Alcorano caput invenitur, in quo impostor ille sibi non con-

De etymo Alcorani vide Drusum. 1. Ebraic. quæst. c. 44. Schindler in Lex Verb.

קרא. Soranus in Oroman. c. 49.

tradicat: imò vix una vel altera lineola reperitur, quæ non contineat diversum sensum, sibi quæ contradicentem: adeò ut nullum simile chaos, in scriptore alio prophano unquam fuisse visum, quibusdã videatur. Sicq; Arabes quosdã Paragraphos *Judicantes*, seu quorũ sententiæ stetur, alios, *non judicantes*: & rursus alios *positivos*, alios *primorum revocatorios* adpellare, Guil. Postellus refert. 2. d. *Orbis concord. cap. 10.* Memorabile tandem est, quod illustis Budovvez Fol. 151. *Horologii* tradit; dicere Machometem, omnes Alcorano obtemperantes, Deo charissimos esse, & in ultimo Dei judicio, à ^{sinistra} ~~sinistris~~ collocatos *siri*: eò quòd apud Deum *sinistrum* latus (contra omnia testimonia Sacrosanctæ scripturæ, ab ipso etiam Machometo sapissimè comprobata: ut & adparet ex iis quæ suprà retuli, ex Azoarâ 37.) *in honore sit majore*; ob idq; Turcas etiam nunc omnes, reverentiam alicui in sessione & deambulatione, equitatione vè exhibentes, offerre *sinistram partem*. Et sic Diabolus deludit suos. Ac verò quæ hũc usque ex traditione Johan. Leonis Nardi disputata sunt, ferè consonant cum iis, quæ eruditissimus Cusa scribit, in *cribrator. lib. 1. cap. 6.* dum ait. *Alcoran dici non potest sufficere, & esse via recta, nisi in ipso Evangelium includatur; & solum illud constat, lucem veritatis, rectaq; via in Alcorano dici debere, quod Evangelio consonat.* Sicut multi sapientes eorum, secretè Evangelium summâ devotione amplectuntur, cum sine ejus scientiâ nihil perfectè ex Alcoran trahere possint. Hinc si quid pulchri, veri, & clari in Alcoran reperitur; necesse est quòd sit radius lucidissimi Evangelii. Et hoc verum videt qui Evangelio lecto, ad Alcoran se transfert. Undè contemptus hujus mundi, & praelatio seculi futuri? persuasio justitiæ, & operum misericordiæ? divini & proximi amoris? unde venditio omnium
suo-

II.

suorum, etiam animæ, ipsi Deo, maximi lucri convincuntur? unde habetur, quod mori pro Deo, sit æternaliter vivere? unde virtutum dilectio, usurarum, homicidiorum, perjuriorum atq; fornicationum, alienorumq; concupiscentiæ prohibitio in Alcorano, suæ claritatis splendorem receperunt; nisi ex Evangelicâ convenientiâ atq; perfectione? Cur alia multa, quæ circa voluptatû sensibilem & immunditiam carnis promittuntur in Alchorano, tenebrosa & tetra, viliq; ab omnibus sapientibus, etiam Arabibus reputantur; nisi quia Evangelicis promissis discordant? Cùm itaque Alcoranus, liber sit tentationis, liber divisus & malignus: ea ideò quæ obscura atque vana, ad tentandum impios & incredulos posita sunt: ut sc. fieret manifestum, quod minimè crederent in Christum, ejusque Evangelio instructi non essent; cùm in hoc libro non noverint ea, quæ contra Christum non rarò posita sunt, quæq; contraveniunt Evangelicæ doctrinæ, multis tamen in locis libri hujus comprobata.

4. Sed nimis forsan evagare videtur Guilhelmus Postellus; cui (ut ipsemet fatetur) decretum erat, ita Ægyptios, id est, humanitatis auctores spoliare; ut illis relinquat nihil, quod ad historiæ sacre confirmationem, aut nostræ cognitionis faciat recognitionem, quin illud in suum finem conducatur. Is, inquam, Postellus nimis forsan evagare, & iis quæ in libro de Orbis concordia tradit, passim contradicere videtur, cùm in in tr. de Originibus, capite 2. nimium præclare de Alcorano sentit, & ait. *Quum Ismaëlita Mubamedici sint, qui nomina Alcorano dedere; certissimum est, ex parte Abrahami veri Patris, & ex parte Saræ veræ dominæ Hagaræ Ægyptiæ servæ (cujus consensu, hortatu atq; jussu, Ismaël genitus est) Prophetias præclarissimas habere: sicut vicissim multa falsa, aut opinioni*

B 3

affi-

affinia, ex parte matris Ægyptiæ habent. Quòd autem multa ad literam absurdissima, aut etiam receptæ veritati contraria habere videntur; dubium non est, quin sint eadem moderatione ad spiritum trabenda, quæ & nostra conciliamus. Litera enim ubi vis occidit, præterquam in simplici historiâ; quæ tamen ipsa etiam ubi vis, præterquam in Alcorano, umbra est futurorum, omnia in figuris exponens. Et eodem porrò libro, cap. 15. dicit: A viris eruditione summâ, notatum esse, maxumè ab altero Mose, quem Rabi Mose ben Maimon, seu Arambam vocant; maxumam partem Alcorani seu Ismaëliticæ Doctrinæ, ex Ægyptiæ doctrinâ desumptam esse: cujus cum ipsa scriptura testetur fuisse peritum Mosen & Salomonem, quorum duorum præcipua scripta in sacris sunt; quin etiam inde quæ bona sunt & digna, quibus Ægyptios spoliis possessores, tantum viri desumpserint, dubium non est. Minus adhuc adprobare vel intelligere queo, quæ ibidem cap. 17. habentur: Prima secta ex Mosis studio orta est Samaritanorum, quos idèò Deus impeti noluit, aut bello confici à Ierosolymitanis; sed cum defecissent, dixit, se illud ipsum fecisse quod fecerant: ut olim ostenderet suæ providentiæ virtutem, in illis sub Ismaele primogenito Abrahami congregandis; & sensim per Alcorani semiveras Prophetias (ex parte enim Abrahami Patris, & voluntatis Saræ, ancillam offerentis, maximus est Propheta Ismaël in Muhamede, sicut est falsus in matre Ægyptiâ Hagar) reduceret ad puriorem Christi cognitionem, positam in operibus charitatis, quam sit inter (quosdam) Christianos, & communes Iudeos. Sic Christus veluti omnia negligendo, omnia diligentissimè procurat; ut ornatissima videantur, quæ mundus inordinatissima putat.

Tantæ molis erat, Christi disponere Regnum. Indirectè enim Samaritanis comparatum, Alcorani opus,

opus, Legis Mosaica appendix præstantissima est: in qua qui noluerant recipere sacros commentarios Cabalistarum; illos tamen reciperent innumeris literalibus absurditatibus auctos, & mordicè ad literam eas adfirmarent; & nihilominus de Christo cognoscerent majora, quàm totum Judacium genus, &c. Quæ, an & quatenus, aut quomodò intelligenda sint? ii quibus de meliori luto, præcordia ficta sunt, dispicere debent.

5. Hic subungere placet, Testimonia ex Alcorano, de Salvatore nostro Christo: quibus & alia superaddam, spiritualem & abstractam inculcantia vitam: maxumè ut videamus, quòd propriæ suæ Legi, minimè cōvenienter vivant & credant Turcæ. Azoara 4. fatetur: *Christo Mariæ Filio, animam DEI, propriè fuisse collatam.* Anima vitam notat: & de redemptore nostro, Divus Johannes quoque dicit: *In ipso Verbo vita erat.* Et de se, ille ipsemet pronuntiavit: *Ego sum via, veritas & vita.* Azoarâ 100. *Filium Patri similem facit.* Mahumed quidem, Christum esse Deum, & Dei præsertim Filium, pernegat ubivis: sed tamen animus vel Spiritus, & verbum seu sermo Dei existere nequit, quin utique sit Deus: quod magnus Cusa, in *Cribrat. Alcorani, lib. 1. per aliquot capita, & præsertim lib. 3. cap. 9.* latè probat. Azoarâ 5. & alibi passim, haut abnuat; *Mariam virginem peperisse, & à viro nunquàm fuisse tactam.* Azoarâ 13. *Deus Jesum Mariæ Filium affatur; eiq; tribuisse animam mundam atque benedictam habetur: quâ juvenes & infantulos allocutus, & formis volatilium luteis à se factis, insufflans præbuerit volatum: cecum natum, atq; leprosum curârit; mortuos resuscitârit. Quem item docuerit sapientiam & librum, nec non Evangelium & testamentum, &c.* Per formas luteas, volatiles factas, Joh. Leo Nardus, Disci-

Discipulos intelligit; per insufflationem Spiritus Sancti, ex terrenis redditos spirituales. Quod quæ ei Divinas abscribit operationes, idem hoc est cum eo, quod in Psalmis, Dominus virtutum, & Rex gloriæ indigitatur. Azoara 19. dicit: *Sacerdotes atque Pontifices, substantias hominum gratis (id est, sine fructu spirituali) comedentes, non rectam viam proficiscendo, vos viri boni, improbate. Omnis thesaurizans aurum & argentum, nec expendens in Dei nomine, malum gravissimum sortietur: ipsiusque Die futuro, venientis ad gehennam frons & latera, dorsum & nares, inde comburentur.* Hisce perversum Christianismum, simul prænuntiare, atque detestari videtur. Ibidem quæ sequuntur, pietatis non obscuram scintillam referre videntur. *Vos viri boni, ait, cum vobis injungitur iter Dei, cur recusatis; hoc seculum plus quam aliud diligentes? cum sue res, ad alterius comparationem nihil sint. Ire nolentibus Deus summam poenam inferet: alios eorum locis asciscens; cui nemo nocere potest, cum omnipotens ipse sit: licet vestrum auxilium desit, Deus tamen minimè suum auxilium subtrahit.* Itidemeodem loco docet, quid sit in spiritu orare: in cordis nempe nostri, non in aliquo manu facto Templo. *Melius est, inquit, orationes fundere in Templo, timore Dei fundato: ubi se lavare volentes commorantur, Deo munditiam volente.* Quod etenim melius est templum Dei; gratiâ fundatum, an illud quod super precipitium, convexum & concavum edificatum, ruinâ suâ, in gehennæ ignem suos secum devertit. Ibidem quoque dicit: *Si de mandatis tibi missis quicquam dubitas, antecessorum tuorum libros legendo, veritatem tibi missam agnosces; ne sis ambiguus, nunc negans nunc affirmans.* Jubet ergo, in dubio ad libros priores recurri, & etiam admittit, quod veriores seu meliores libri ostendantur, illis

illisque stetur. Azoarâ 24. & aliis quoque multis, Incredulos vocat, qui hujus seculi vitam, aliis præferunt, & à viâ Dei se distorquent; hisq; malum gravissimum futurum patefacit. Horum etiam incredulorum facta, cineri per ventum impetuosum disperso, similia vocat; cum utrobique impossibilis coadunatio sit, & prolixus error. Azoarâ 67. scriptum est: Noe jam & Abraham nuntios misimus, & iisdem filios Prophetas dedimus, per quos librum misimus. Post illos rursus aliis nuntiis missis; tandem (id est finaliter, ultimi que nuntii loco) Christo Mariæ filio misso, cujus sequaces ipsi penitus obedientes, corda constantia & humilia, atq; fidelia gesserunt. Nos Evangelium dedimus, non ob aliud, nisi ut per ipsum, Dei dilectionem atq; gratiam assequerentur. Azoarâ 75. Laudat eas uxores, quæ fuerunt unicæ suis maritis, & damnat eos qui plures ducunt. Et item impudicitiam, quàm abominabile scelus judicent Mahometistæ, ex Lonicero Johan. Wolffius refert. memorabil. tom. 2. fol. 905.

6. Agnoverunt ac indagârunt eadem vestigia hæc in Alcorano, & alii complures; eumque in sensum Marsilius Ficinus, tr. d. Relig. Christianâ cap. 12. ita scribit: Muhammedenses, Christiani quodammodò esse videntur, quamvis heretici, Arrianorum, Manicheorumque sectatores. Confitetur certè Rex eorum Muhammedes Jesum Christum Dei virtutem, sapientiam, animam, flatum, Spiritum, Verbumq; afflatu quodam divino, ex Maria virgine perpetuâ natum, suscitasse mortuos aliquot, miracula plurima præceteris divinitus effecisse; fuisse cunctis Hebræorum Prophetis sublimiorem, nullumq; Hebræos post Jesum habituros Prophetam. Cunctis quidem viris eum anteponebat, Mariâ super omnes mulieres extollit. Addit, Corpus Jesu incorruptum in cælum ascendisse. Christianos longo intervallo Judæis præfert; vicissim Judæos admodum

C

dete-

detestatur. Unde sectatores illius, suis sacris nō prius initiati
 Judæos; quā Sacramenta Christianorum antiqua, vera &
 bona esse confiteantur. Et qui Muhammedis sepulchrum
 viderint, nondū satis purificati existimantur. Qui Chri-
 sti, vel Maria nomen contumeliosè commemorat, ab eis se-
 verè punitur. Religiosorum genus habent aliud Eliæ, aliud
 Johanni Baptiste, aliud (& id quidem præcipuum) Jesu
 Christo dicatum. Celebrant Prophetas & Evangelia. Did-
 cerunt .n. à Muhammede in Alcorano, Alcoranū esse Hebrai-
 corum Prophet. Evangeliiq; affirmationē, atq; declarationē.
 Legitur ibid. neminē fore perfectum, nisi Testamento veteri,
 novog; paruerit; & Alcorano insuper, quod sit congregatio &
 declaratio utriusq;. Quoties Evangelium nominat, quod facit
 sæpè; toties proprio cognomento librum appellat lucidum;
 aliquandò etiam addit, Evangelium esse lumen Testamenti,
 castigationem, rectamq; viam timentibus Deum. Inducit
 præterea in Alcorano Deum ita loquentem: Quum Pro-
 phetas alios aliis præferimus, eosq; alloquuti fuerimus; Chri-
 sto Maria Filio animam nostram propriè conferentes, vim
 atq; virtutem præ ceteris præbuimus. Duo, autem præcipui
 Muhammedis errores esse videntur. Alter, quod quamvis
 in Christo divinitatem quandam ponat; longè majorem
 quā in cunctis hominibus vel præsentibus, vel præteritis,
 vel futuris: videtur tamen alicubi velle, divinitatem illam
 esse à Dei summi substantiā distinctam atq; minorem; quod
 quidem ab Arrianis accepit. Sed in hoc secum ipse pugnat.
 Epitheta enim quæ Christo attribuit, divinitatem ejus ean-
 dem esse atq; summi Dei, significant. Alter Muhammedis
 error, & quidem manifestior est: quod quando satellites
 illi Sacerdotū, qui conjicere manus in Jesum conabantur, ceci-
 derunt; Deus (ut Muhammedes putat) repente & clam Je-
 sum in cælum rapuit. Illi quū surrexissent, alium quendam
 Jesu similem comprehendentes, verberaverunt & cruci af-
 fixerunt.

fixerūt. Hoc à Manicheis accepiſſe videtur. Nihil opus eſt, ut
 errores huiusmodi confutētur: quicunq; enim Arrianam &
 Manicheam hæreſin confutaverunt, Muhamedem quoq;
 confutāſſe videntur. Adde eundem Ficinum, cap. 36.
 ibiquè vide Crocii adnotationes. Sic & Jan. Drufius.
 lib. 4. prætorior. in princ. ad illud Job. 1. In principio erat
 verbum vel ſermo, atteſtatur; paſſim in Targum, Meſ-
 ſiam vocari, Domini ſermonem, דברי מוֹרֵא. Et addit:
 In Alcorano quoq; Chriſtus vocatur verbum Dei, nomine
 proprio. R. Samuel Iſraëlita, in Epistolâ, quam ſcripſit ad
 Iſahac Magiſtrum Synagoga: Dicunt in Alcorano, quòd
 Eiſe, id eſt, Ieſus Chriſtus, eſt verbum DEI; & hoc, ſcilicet
 eſſe verbum Dei, eſt Jeſu Chriſti apud ſaracenos quaſi no-
 men proprium; ita quòd nullus alius homo nomine hoc in-
 digitur, niſi Jeſus, quem Arabicè Eiſe vocant. Docet item
 Poſtellus lib. 1. d. Orbis Concord. cap. 3. num. 15. fateri
 Mahumetanos, ex Spiritu Sancto, verbum illud
 fuiſſe conceptum; ac inter alia ita ſcribit: In omnibus
 locis videtur ſibi contrarius ipſe Muhamedes, quùm aſſerit;
 ſe de unitate Dei primùm dicturum, & Deo non eſſe partici-
 pem, & Deum non generare, nec generari. In quem ſcopum
 videtur veſtra religio ſcripta, favore Neſtorii, cujus diſcipuli
 à nobis ad vos defecerant. Perpendamus igitur quaſdam
 ſententias ex Alcorano, ubi videtur ſibi contravenire veſter
 Prophetæ. Nam unū Deū aſſerere eum ſatis cōſtat: at in plu-
 ribus locis etiā Spiritum Dei ſubinfert, quo fieri videtur ōnia.
 Jam itaq; per vos binarius in divinis eſt. Videamus ab ipſo te-
 xtu. Scriptū ergò eſt in Sora Elmeide, id eſt menſe, quæ quarta
 eſt: Deum vocaturum in die Iudicii Prophetas, & inter
 ceteros alloquuturum ita Jeſum; Heus Jeſu, Fili Mariæ, re-
 cordare beneficii mei erga te & generationem tuam, quòd
 formavi te de Spiritu Sancto, & alloquebaris homines in
 cunis & faſciis, & quòd docui te librum, ſapientiam, & le-
 gem,

gem, &c. Ex hoc loco videmus esse Deum & Spiritum ejus. Et item versus finem Soræ Bacara, id est bovis, scriptum est: hos Prophetas distinximus ordine certo, verbo Dei, & institui-
tuimus inter eos gradus, & dedimus Jesu filio Mariæ sapien-
tiam, & formavimus eum de spiritu Sancto, &c. Habemus hic Deum, Verbum Dei, Sapientiam, & Spiritum ejus, &c. Alias Salvatoris nostri Jesu Christi laudes, ex Alcorano refert idem Postellus, tract. eodem, libro 2. fol. 252. &c. Doctissimus Cardinalis Cusa, de profundo mysterio Trinitatis, & quomodo huic non contradicat Alcoran, sequentia quoque in *Cribrator*. 2. cap. 1. scribit: Ostendamus Alchoran piâ interpretatione non contradicere Trinitati, modo quo nos de ipsâ loquimur qui Evangelio inhaeremus. Dicit fortassis aliquis Arabs (quamvis negari nequeant, hæc quæ de laude Evangelii dicta sunt) per nos qui Alcoran uti Dei verbum colimus, tamen cum sana fides sit unius solius & singularis Dei, omnium creatoris sine omni partecipe, sine sociis, sine pluralitate, sine filio seu filiis, & æqualitate quâcunque, & Christiani dicant pluralitatem D E I Patris Creatoris, & D E I Filii ejus, & D E I Spiritus Sancti utriusque, non contradicere Evangelio: proinde Alchoran Musselmanni præferunt Evangelio. Ideo II. cap. Alchoran, Christus dicitur Jesus Mariæ Filius, Deiq; nuncius, suusq; Spiritus, & verbum Mariæ cælitus missum existit. In Deum itaque, illiq; suo legato credentes, ne dicatis Deos tres esse, cum non sit nisi unus Deus qui Filio caret; eiq; omnipotenti universa cæli terræq; subiecta sunt. Christus quidem ipse minimè negare poterit, sicut nec Angeli Deo propinqui, quin Dei subsint Imperio, &c. Ad hoc respondemus: Evangelium omnē Deorū pluralitatem, non solum damnare, sed impossibilem affirmare. Deum enim principium & undè omnia oriuntur, nemo dubitat. Pluralitas quomodo esset principium, cum ante pluralita-
tem

tem sit unitas seu singularitas, quæ necessario est æterna, cum sit purum Principium? quod ideo æternum esse necesse est, quia principium & non principiatum. Illud autem principium potest considerari sine respectu ad principiatum, ut non plus sit, principium quam non principium: eâ consideratione est penitus infinitum & interminum, incomprehensibile, & ineffabile. Tunc certè cum excedat omnem sensum, & omnem intellectum, & omne nomen, & omne nominabile: nec dicitur unus, nec trinus, nec bonus, nec Sapiens, nec Pater, nec Filius, nec Spiritus Sanctus, & ita de omnibus quæ dici aut cogitari possunt; ut Dionysius Areopagita hoc astruit: quoniã omnia talia nomina excellit & antecedit infinitum. Sic manet absconditus ab oculis omnium sapientium, & nulli creaturæ, sed sibi tantum cognitus. Et hoc tantum de ipso cognoscimus, quod ipse est ipsa infinitas, excedens omnem creatum intellectum infinite: eo modo, cum de ipso nihil propriè dici & affirmari possit quod non excedat, in silentio tantum admiramur, & contemplamur & colimus. De illo interminò & infinito Deo, loquitur Alcoran 29. cap. dicens: Sicq; terminum scilicet mundi hujus, seu diem Judicii nullatenus mendacem expectans, illum solum Deum consideret, cujus nullus est terminus, præter quem non est alius Deus. Subjungatur ejusdem libri caput 11. ubi item probat; necesse esse, ut Arabes fateantur Trinitatē. Sed & notatu digna sunt, quæ habentur cap. 12. Quia secundum libros sequaces, Alcoran non debet intelligi quasi sibi contradicat, & cum Evangelium & Prophetas adprobet: ideo intellectus querendus, quid in his prædictis intelligi velit. Et primò eliciamus conformia Evangelio, in quo scribitur; demum Christum unum pastorem, & universum hunc mundum, unum ejus ovile futurum. Conformiter asserit Alcoran, omnes viros legum tam

veteris Testamenti quàm novi, atq; legis Arabum, in ipsum ante diem Iudicii veraciter credituros. Totum autem studium Alcoran est, persuadere in solum Deum credendum. Et quia hic asserit, quòd omnes viri legum veraciter in Christum credent: utiq; Christum à divinitate non separat, nec alienum facit, sed divinæ naturæ ipsum esse, tacitè affirmat. Undè patet, secundum piam interpretationem Alcoran, hæc secreta non nisi sapientibus voluisse revelare. Idèò ait, illum nihil secretorum subicere, & solis sapientibus facilem esse Alcoran, aliis autem difficilem. Non erant enim rudes Arabes; quos ait Alcoran, omnium incredulorum pessimos, apertè de secretis in illo principio informandi. Quare Muhamet ipsis secreta Evangelii occultabat, credens quòd sapientibus in futurum patefcere possent. Sicut etiam sanctum Evangelium, multis mansit in principio obscurum & incognitum, & successive est magis & magis apertum. Et nisi hoc expedivisset, Christus vulgo non fuisset parabolice loquutus. Addatur & caput sequens 13. Sed & Petrum Bellonum audiamus, qui diu Orientis regiones inhabitavit, & historiam suæ peregrinationis Gallico idiomate, diligentissimè perscripsit. Is ergò libro 3. cap. 3. ait: Insuper agit (Alcoran) De Christo, & D. Virgine, de mysterio Nativitatis, vitæ, miraculis Christi, de ipsius Evangelio, & mandatis quæ dedit. Primo namq; libro, cap. 1. aliisq; multis locis, de Jesu Christo Domino nostro perhibet quæ sequuntur: Nos Deus scripturam dedimus Jesu Christo, & Spiritu Sancto eum adjuvimus. Et primo capite libri secundi, dicit; Deum Mahumeti Alcoranum tradidisse, Jesu verò Christo Testamentum & Evangelia, in legem primorum. Capite autem secundo libri primi; D. Virginis conceptionem fusè tractat, atq; totam ferè Elisabethæ visitationem recenset. Hoc loco dicunt Alcorani interpretes, Christum cum Matre, duntaxat à demonis tentatione im-

munes

munes fuisse, ipsamque sine originali peccato vixisse concedunt.
 De Christi nativitate, de salutatione & universo annun-
 tiationis mysterio, expresse meminit cap. 1. libri tertii. Atque
 tres excellentia Domino nostro tribuuntur in Alcorano; pri-
 ma, cap. 2. lib. 1. Jesum Christum corpore & animâ in cœlum
 ascendisse: altera, quod illum Dei verbum appellet: tertia,
 cap. 3. lib. 1. quod Dei Spiritum ipsum nuncupet. Hæc
 Alcoranus nemini unquam attribuit, nec Mosi, nec Davidi,
 nec Abrahamo, nec ipsi Mahumeti. Addit cap. 2. lib. 4. Je-
 sum Christum humani cordis secreta cognovisse, mortuos
 suscitasse, deploratos morbos curasse, cæcis visum, mutis lin-
 gua usum restituisse: ipse etiam discipulos miracula edi-
 disse, naturam superantia. At Turcæ, suæ hereseos patroci-
 nio faventes, hæc omnia non ad Christi, sed ad sui Mahu-
 metis laudē exponunt. At memorabile cum primis est,
 quod de Turcarum sectariis scribitur in Thesauo poli-
 tico, part. 1. relat. di Constantinopoli, fol. m. 27. Ipsorum Reli-
 gio in varias opiniones discreta est, non modò inter Otho-
 manos, Persas & Arabes, sed in ipso Turcarum Imperio in-
 ter eosdem populos subjectos; possumusque asserere, opinionem
 illam, quæ hodiè ceremoniis retinetur penes Portam Otho-
 manam, ad eos tantummodò Turcas redigi, qui Europam ha-
 bitant: quia in Asia, & in tota Arabia, intrinsecus Ara-
 bice opinioni adherent; tetsi Mauri, Syriaci, & Egyptiaci non
 nihil cum Persis differant, sed cum Turcis vel maxime dissident.
 Quæ res Othomanis magnum terrorem incutit, nimirum
 dubitant, ut belli tempore adversus Sophum in partibus illis,
 aliqua defectio detegatur. Verum præter hæc omnes, in illud
 imperium, ac præsertim in eam partem Europe quæ à Chri-
 stianis incolitur, alia periculosa inducta est opinio, quæ no-
 stre simillima est; nam Christum DEUM, ac Redem-
 ptorem hominum prædicant: quæ opinio in animis multo-
 rum tales egit radices, ut plerique Porta magnates eandem
 foveant, & nonnulli incredibili constantia propter eandem
 opinio-

opinionem, mortem non refugerunt: aded ut si aliquando inter populos illos hæc de causâ tumultus aliquis excitetur, equidẽ haud parvo sedaretur negotio. Fundamentũ sanẽ hujusmodi sectæ consistere puto in iis, quæ non ita perperã in Alcorano dicũtur, & quæ redolere incipiunt avia multiplicia falsitatis, ibidem passim apparentis. Concludo hæc omnia verbis Viri undecunq; clarissimi, Joh. Selden, qui in tr. eruditissimo, de Diis Siris, Syntagm. I. cap. 2. fol. 25. ita scribit. *Vultus huius seculi sunt subjecti vultibus cœlestibus; & ideo sapientes, qui imagines faciebant Stellarum, introitus in cœlestes, vultus inspiciebant, & tunc operabantur quod debebant.* Mox idẽ auctor ibidẽ sequẽtia subjungit. *Vultus autẽ illi cœlestes, nõ modò XLVIII. constellationes Globis depictas, verũ innumeras & portentosas etiam illas figuras denotant, quæ Persæ, Indi atq; Ægyptii, cum unoquoq; Signi Decano seu quolibet Decani gradu, ascendere tradebant.* Quarum in numero est illa, quam in primo Virginis Decano, Sphæra Persicæ collocant. *Virgo nempẽ pulchra, capillitio prolixa, duas spicas manu gestans, residens in siliquaastro, educans puerulum, lactans & cibans eum.* Pro exemplo hanc magis, quod non solum Alboasar, quem falsò, ut docet J. Picus, Albumasarem vocant, decanum illum, uti cœleste unici Salvatoris JESU nativitatis Symbolum, notaverit Mabumedanus; verũ etiam insignis ille Mathematicus, & Vir, ultra sanẽ quàm seculum suum tulerit, doctus, Rogerus Bachonus, Oxoniensis & Minorita, Alboasaris sententiam fuerit amplexus. Opere enim tertio, quod ad Clementem quartum dedit, Alboasaris verba; ab Hermanno Dalmatâ Latine ex Arabico facta, citat, subjungitq;: *Intentio est quod Beata virgo habet figuram & imaginem infra decem primos gradus Virginis, & quod nata fuit quando sol est in Virgine, & ita habetur signatum in Calendario, & quod nutriet filiũ suum*

*Suum Christum Jesum in terrâ Hebræorum; & ad hanc rem
ille Liber cui titulus, Ovidius de Vetulâ, ad Virginem Mariâ:*

O Virgo foelix, ô Virgo significata

Per Stellâs ubi spica nitet.

*De quo libro, & hâc re, vide, si placet, Robertum Holkot in
Sapientiam Salom. Lect. XXI.*

7. Luber addere Adagia Arabum seu Mahume-
tanorum; quæ vel vestigia habent pietatis, vel ad
mores & Reip. administrationem conducere videntur.

1. *Initium Sapientiæ est timor DEI.*

2. *Qui se ipsum habet pro sapiente; habent eum Deus
& homines pro ignaro.*

3. *Qui cupit pollere sapientiâ, in animam ejus po-
testatem ne habeant mulieres.*

4. *Qui adulatur tibi, etiam detestatur te.*

5. *Benefac, si vis ut benefiat tibi.*

6. *Cujus concupiscentia vincit intellectum (seu ra-
tionem) is perit.*

7. *Religio (cultus religiosus) occidit concupiscentiam.*

8. *Abstinerè à concupiscentiis est divitem esse.*

9. *Pessimus hominum est Eruditus, qui non prodest
eruditione sua.*

10. *Audi, & disce: sile, & pacem habeo.*

11. *Propitios habere subditos, utilius est multitudine
militum.*

12. *Sapientissimus hominum est, qui fines respicit.*

13. *Qui non discernit bonum à malo, adjunge eum
bestiis.*

14. *Non est Sapiens sapiens, donec cupiditates suas
omnes vincat.*

15. *Difficillima homini est sui ipsius cognitio.*

16. *Amor mundi & divitiarum, omnis peccati est
origo.*

D

17. Mun-

*Ex selectis A-
rabû Adagiis,
quæ Thomas
Erpenius cum
Latinâ edidit
interpret. et
Fabulis Loc-
mani Sapien-
tiis adjecit.*

17. *Mundus cadaver est, & petentes eum canes sunt.*
 18. *Ne te hominibus annumeres, quamdiu ira te su-*
perat.
 19. *Contentus esto eo quod Deus tibi impertit; & eris*
dives.
 20. *Frequens ad homines accessus, adducit malum.*
 21. *Perfectio est in tribus rebus (quæ sunt) Devotio in*
religione; patientia in adversis; & prudentia in vitâ.
 22. *Imperator sine Justitiâ, est ut fluvius sine aquâ.*
 23. *Ut Corpori egroto utilis non est cibus: ita menti*
capta amore mundi, non prosunt admonitiones.
 24. *Doctus sine opere, ut nubes est sine pluvia.*
 25. *Qui patrem suum honorat, prolongantur Dies*
ejus.
 26. *Dives sine liberalitate, est ut arbor sine fructu?*
 27. *Juvenis sine pœnitentiâ, est ut domus sine tecto.*
 28. *Improbis mortuus est, etiamsi in mansionibus sit*
vivorum: at probus vivus est, licet migraverit in mansio-
nes mortuorum.
 29. *Obstrue quinq. fenestras, ut luceat domus, & ha-*
bitans eam. Id est, obstrue (vel coërce) quinq. sensus corpo-
ris, ut luceat anima tua in luce vitæ.
 30. *Occlude ostium tuum adversus raptores: id est,*
Claude sensus tuos contra peccatum, ne te capiant hostes
tui.
 31. *Nata in aquâ ante vesp̄am. Hoc est, Purifica te*
pœnitentiâ ante migrationem, ac priusquàm superveniat
tibi mors.
 32. *Accende lucernam tuam ante tenebras. Id est, Il-*
lumina te operibus bonis, antequàm superveniat tibi mors.
 33. *Liberalis, vicinus est Dei, vicinus hominum, vici-*
nus Paradisi, remotus ab igne inferni.
 34. *Qui vult vivere incolumis, separet se ab hominibus*
tacite.

35. Sta-

Ex duabus cē-
 turis Prover-
 biorum Ara-
 bicorum, et-
 iam ab Erpe-
 nio Vulgaris.

35. Stabilimentum fidei humilitas: labefactatio autem ejus presumptio.

36. Quando non evenit tibi quod vis; velis quod evenit.

37. Quando audiveris virum loquentem de te bonum quod in te non est, ne credas: loquetur enim & malum de te, quod in te non est.

38. Opes & Mundus transibunt, & durabunt opera bona.

39. O tu qui malè egisti in eo quod prateriit, esto bene agens in eo quod reliquum est.

40. Esso sermo tuus etiam vel non, ut sis verax apud omnes homines.

41. Cogita ingressum tuum in hunc mundum, & egressum tuum ex ipso: quia tu de nihilo factus es homo, & momento fies tanquam non fueris. Item considera qui fuerint ante teres, prefecti, & nobiles: considera quomodo migrarint ex isto mundo; tu verò quemadmodum illi, migrabis.

42. Declina à turpitudine si audis illam, & sede tanquam cogit abundus non audires turpitudinem: id est, sermonem obscenum.

43. Reges judicant terram, sapientes judicant ipsos reges.

Ex Jan. Drusii
apophthegmat.
Ebraeorum ac
Arabum lib. 3.

44. Mi Fili, ne esto sapiens verbis, sed factis.

45. Homo sapiens est, quamdiu querit sapientiam: ubi autem se putat ad ejus culmen pervenisse, desipit.

46. Sapiens quidam Arabs negabat sapientem esse, qui aut minorem se contemneret aut majori invideret, aut premium acciperet pro sapientia sua.

47. Cujus facta dictis non respondent, si quando aliquem reprehendit, ejus oratio cadit super corda; quemadmodum pluvia cadit super lapidem.

48. Sapiens quidam Arabs rogatus, quid optimum esset

esset in homine? tolerantia, inquit. Quid pessimum? ultio
sive vindicta.

49. Fertur de eodem, eum semper hilari vultu fuisse:
cūq; ex eo quidam quæreretur, cur nunquā tristis esset?
ipsum respondisse: nihil se unquā possedisse, ob quod amif-
sum dolere aut tristis esse debuerit.

50. Qui non fert placidē castigationes Dei, ejus stul-
titia non est remedium.

51. Qui non vincit luctum patientiā, ejus mœror lon-
guserit.

52. Qui non contentus rebus necessariis, alia querit;
sibi adimit usum eorum, quæ habet.

53. Ne crede te sapientem esse, donec eo animi robore
fueris, ut possis regere cupiditates.

54. Interroganti, quodnam bellum honestissimum es-
set? Illud, inquit, sapiens Arabs, quod contra voluptatem
geritur.

55. Qui obtemperat cupiditati, abnegat creatorē suū.

56. Et digno & indigno benefac. Primum, quia te di-
gnum est, ut ita facias: deinde quia sic præcepit Creator, in-
quiens, cū esurierit inimicus tuus, ciba eum pane, &c.

57. Idem Arabs rogatus, quid esset fiducia in Deum? quā
Deo, inquit, fretus homo, res suas omnes ei committit.

58. Præstat beneficiis & benevolentia regnum tenere,
quā vi ac metu. Quid enim prodest possessio corporum?
nam possessio ea demum vera est, quā quis corda & animos
possidet.

59. Nemo, inquit sapiens ille Arabs, me dilexit quem
non vicissim dilexerim sincerè, per omnem vitam meam.
Nemo me odio persecutus est, pro quo non oraverim Deum,
ut illi meliorem mentem daret.

60. In cultu divino, nihil melius silentio & spe.

61. Jactabat ille idem, se nunquā vindicasse, inju-
riam

nam sibi illatam, aut malum malo reddidisse. Quærenti causam: quia, inquit, si vir honoratus erat, qui injuriam faciebat, æquum erat eum ferre; si stultus erat, non decebat me cum stulto contendere.

62. Cui Deus largitur animum bonum, is est ex Filiis futuri seculi.

63. Ne gaude cum ceciderit inimicus tuus: nam nescis quid tibi eventurum sit.

64. Caput fidei est, Dei ejusque præceptorum reverentia.

65. Deus alta deprimit, et depressa exaltat. Quocirca deprime te ipsum, ut ipse te exaltet.

66. Reputa te pauperem esse, cum eris dives; quia futurum est, ut separeris à divitiis per mortem.

67. Qui restrictus est ad largiendum tenuibus; in ejus pecuniam Reges, Deo ita decernente, dominatum obtinebunt.

68. Cor durum, procùl abest à Deo.

69. Cui anima chara est, is parvi pendit hunc mundum.

70. Qui suam animam amat, eam occidit. Morte videlicet secundâ, quæ dicitur animæ mors.

71. Afferunt Arabia sapientes, duas esse mortes; quarum alteram natura, alteram voluntas præstat. Homo enim moritur, cum anima corpus relinquit, solutū lege Naturæ. Mors quinetiam dicitur, cum anima adhuc in corpore constituta, cupiditates et mundi illecebras contemnit. Hanc dicunt efficere, ut qui eam moritur, vivat in æternum, nec mortem illam alteram obeat.

72. Rex Indorum, cuidam ex famulis suis schedulam dabat, cum hoc mandato, ut sibi eam schedulam ostenderet quotiescung, irasceret. In eâ perscriptum erat; Remissum te præbe: non enim Deuses, sed corpus, cujus pars

D 3

par-

partem absumet, & à vermibus ac lumbricis corrosam in pluviam redibit.

73. Sapiens quidam fundum vendiderat 80000 aureis denariis; cumq; ei amici suaderent, ut partem illius pecunie thesaurum liberis reponderet, dixit: Reponam hunc thesaurum universum apud Creatorem, liberis autem meis relinquam pro thesauro ipsum Creatorem. Quod cum dixisset, erogavit omnia pauperibus.

74. Interrogatus idem, quis felicissime negotiaretur? Is, inquit, qui vendit bona peritura, hoc animo ut sibi comparet stabilia & duratura.

75. Principium luctus, est diligere mundum.

76. Cum ob calamitatem publicam, Cives cujusdam oppidi in luctu essent; sapiens noster, quasi nihil ad se pertineret illa calamitas, non admodum afficiebatur. Ibi Cives querere ex eo, cur non esset tristis cum aliis? Quia inquit, si hac in somnio viderem, exspectus non tristerer: Ita nec nunc tristis esse possum, cum sciam mundum istum universum, nihil aliud esse quam somnium; quod abit, quoties homo expergiscitur.

77. Qui potest dulcis esse vita ei, qui novit Deum iudicaturum nos de opere tam bono quam malo; ac redditurum unicuique secundum facta sua?

78. Rogatus ille, quis longum dolorem sustineret? Is, inquit, qui Deo diffusus, in perpetuam sollicitudinem est de victu; cuius dolor sine fine est, & labor sine quiete: dum non contentus sorte sua, id concupiscit, quod Creator aliis largitus est.

79. Ne aliorum vitia patefacito, ne Deus tua patefaciat.

80. Ipsum Numen silentio & consensu optime coli, asseverabat ille sæpe jam laudatus.

Denique ex Clenardi Epistolar. lib. I. & hoc in Sarac-

racenorum laudem maxumè vergit, cùm ait: *Nul-
lus tam durus casus eis contingit, ut fracti impatientiâ, redi-
gantur in blasphemias: id quod latè patet in quibusdam
regionibus. Verùm quicquid evenerit, non stomachantur,
ut & nauta, sed illud habent in ore, LAUS DEO.*

8. Nunc si vicissim fabulas, & impia ac ne-
fanda dogmata Alcorani, enarrare vellem, operam
certè perderem; ab aliis etiam, jam modò præoc-
cupatam: nam & in hoc illustris Budovvez, multus
est, fol. 155. &c. *Horologii*, ac plura quoque habet Postel-
lus, d. *Orbis Concord.* lib. 2. cap. 14. & seqq. multis. Sed ta-
men stratagemata quædam, mundanæ & naturalis
huius religionis indicabo. Azoarâ 5. prohibet, ne ul-
lus audeat disputare de Alcorano; sed ut ei citra disquisi-
tionem, cur hæc ita sint, aut esse queant, adhibere quisq. de-
beat fidem. Indeque Turcarum Muffi (quo uno ca-
pite in suâ Religione reguntur) in unicum hoc in-
tentus est; ut externis ceremoniis obedientia præste-
tur, nemoque disputer de Alcorano. In Politico
quoque Thesauo, linguâ Italica conscripto, relat. d. *Constantinopoli*, fol. m. 127. notatur, *Turcas renuere dispu-
tationes, & pro fidei articulo habere; omnes contrarium
sentientes, solo ense convincendos, armisq. subjugandos
esse.* Quamvis Scaliger, D. *subtilit. exercit.* 258.
sect. 2. de illorum dissensionibus, velitationibusque
innumeris faciat mentionē: *bancq. amentissimam tur-
bam, in duas ac septuaginta sectas discriptam, easq. omnes
ridiculas esse, ait.* Et quoque Claudius Duret *histor. des
Langues de cest univers.* cap. 45. fol. 402. multorum au-
thoritate probat, reperiri ultra 800. Commentatores su-
per Alcoranū. Qui idem auctor ibid. cap. 46. fol. 411. &c.
item fol. 425. &c. & cap. 51. fol. 558. &c. de Sectis & divi-
sionibus Machometanorum multa habet. Ad fine:
hisce

hisce est, quod ipsorum Lege prohibetur; ne ullum unquam
 locum restituant hosti, quem ceperint ferro, & ubi Mo-
 scheas edificaverint, suasque recitaverint preces: sicque
 Religionis prætectu, illa natio semper utitur ad
 imperium suum amplificandum. Violentum pla-
 nè Imperium, coacta etiam Religio est; sicque Azoa-
 ra 2. 3. 6. &c. habetur: Deus Mosem & Christum, miracu-
 lis abundè instructos misit: Mahumetem copiis accinctum,
 nullis miraculis; ut fidem illis solâ reconciliet. Et non uno
 loco Alcoran ingeminat; Interficite infideles, ulciscimi-
 ni, disperdite, &c. quo strages major, eo dignior & insignior
 in paradiso locus, eo uberius merces. Qui porro minùs stre-
 nue pugnaverit, ad inferos detrudetur. Quàm procul
 hæc à patientiâ, nedùm à patientiæ triumphis ab-
 sunt! Num verò quidquàm impium adeò est, quod
 hâc ratione stabiliri & vires acquirere non possit? De-
 nique, vis uno verbo miracula Mahumedis? belli-
 gerando & populando, Orbis aliquantulam partem
 devastavit. Vis miracula Christi? patiendò mun-
 dum ordinavit: ille magnâ latronum catervâ sti-
 patus; hic martyrum strage circumseptus. quorum
 quidem alterum homo facere potest, homo quoti-
 diè facit; alterum nemo homo fecit unquam, ne-
 mo præter Jesum facere conatus fuit. Hâc eâdem
 de re, non meis sed Cusani verbis, adhuc pluribus
 agere lubet: is lib. 3. Cribrator. cap. 3. ait; Postquàm Ma-
 humet vidit se deficere in veritate, & mendacia quæ ex te-
 stamento & Evangelio allegabat rudi ignorantî populo, non
 posse diù occultari Christianis & Judæis hoc verum negan-
 tibus (cùm nec in ambobus, nec in altero librorum allega-
 torum mentio fiat, aut nominetur Mahumet) ad arma se
 transtulit, & populo dixit: Jussit Deus gentes me gladio ex-
 pugnare, donec testificentur, quod non est Deus nisi Deus,

&

& quodd ego sum nuncius ejus: quodd si hoc fecerint confestim
 salvabūt sanguinem & pecuniā suam. Terrore igitur percus-
 si, multi mandato paruerunt, & salvi facti sunt à sanguinis
 effusione, & rapinā, & nominabantur salvati seu Mu-
 selmanni. Est igitur ultima resolutio probationis omnium
 quæ in Alcoran leguntur, gladius. Idem Cusa, lib. 3. ca-
 pit. 8. ita alloquitur Machometum: Sed visus es mihi ò
 Mahumet, pretextu religionis, dominandi potentatum
 quesuisse, omnia enim in gladium resolvīs, & gladio sal-
 tem ad tributum pervenire. Persuasisti quemlibet in suā
 lege salvariposse, ac quodd Deus fidelium constantiam dili-
 gat, variantes verò nequaquā. Deinde accipis gladium,
 quasi illos velis ad veritatem compellere, quos animasti
 constantes manere: sed das optionem ipsos, ut vel vari-
 ent, vel tributum solvant. Quis non intelligit finem tuæ
 religionis, Zelum & ritum tuæ legis tantum ad hoc tendere,
 ut domineris? Tributo enim Deo & tibi aliquis satisfacit.
 Libro eod. 3. cap. 6. Adbūc dubito; postquā Deus to-
 ties tibi dixit, vim nequaquā propter leges inferas, in ca-
 pit. 4. & cap. 15. ab incredulis quidem nil mali seu contu-
 meliarum illis inferens, licet illi per iram & inscitiam de
 Deo malè loquantur (cuiq; namq; gentium sua sibi placida
 formosaq; videri fecimus) recede: ad Deum autem cū re-
 dierint, opera sua Deo pandente cognoscent. Et cap. 18.
 dicitur, quodd non sunt gentes cogende ad fidem: quia nisi
 Deo volente, nemo credere poterit, qui malos & indiscre-
 tos in suā sorditie dimittit, ibi de hoc plura. Et cap. 56.
 Nullam illis castigando vim inferas, sed tantum illis Alco-
 ran explana, & in aliis pluribus locis. Quomodo, inquam,
 contra Deum tuum qui tibi hæc suasit, presumis dicere,
 Deum præcepisse ut incredulos capias, interficias & spolies,
 cogas credere, aut tributum solvere? Deo magnam facies
 injuriam & contumeliam, apud quem coacta servitia, vitia
 E sunt.

sunt. Ideò vult servitores, ex suâ liberâ electione sibi fideles
 & credulos. At hæc politica & violenta, indicio mihi
 certissimo sunt; gerere Machometum, ejusque af-
 fecclas, secundi Antichristi regnum. Papa nempe
 & Machometus, verè & præcipui sunt Antichristi,
 quatenus contra Salvatoris nostri præceptum, &
 primitivæ Ecclesiæ exemplum, Religioni in hoc
 Mundo, felicitatem & Regnum quærunt, ac dissen-
 tientes, vel ferro, vel igne infestant: sicq; Fidem con-
 tra naturam spiritus, cogere volunt. Quibus ferè
 sunt æquiparandi, politicis qui arcanis Religionē
 propagant, conservant, & sui status rationes singu-
 lares habent, callidas, occultas & perplexas: qui-
 bus etiam politicos, & quidem naris emunctioris,
 superant; quin & fallunt. Qui non à Filiis seculi hu-
 jus, astutiā superantur, sed superant eosdem; eoq;
 se filios lucis non esse, iis quibus Spiritus Sanctus in
 corde lucet, manifestò produnt. Luber & alia quæ-
 dam de bello, bellisque Saracenorum addere ex
 Guilhelmo Postello, qui lib. 2. d. Orbis Concord. in præ-
 fat. ita scribit: *Postquam compendii & libidinis potius,
 quàm salutis popularium gratiā, aut oboriuntur, aut diu-
 tius conservata augentur Imperia; proculdubio, licet quā-
 dam specie primā fronte occasiones videantur justissimæ,
 contingit non infrequenter, non minùs victoribus quàm
 victis bella attulisse ærumnarum, post seq; parem infelicit-
 tatis sensum utrisq; populis reliquisse. Verum ita divinā
 permittente providentiā, ob hominum improbitatem senio
 augeſcentem, à quo maluit alieno quàm suo arbitrio homo
 regi, hominemq; alium quàm rationem ducem sequi, nun-
 quàm nō est bellis attritus mūdus. Hæc est neglecti officii pœ-
 na; hæc æterni, improbisq; ab hac tātū larvā rerum huma-
 narū pendentibus supplicii arra est: Piis verò, Dei, ad se suos*
 per

per calamitates revocatis, signū beneficii. Ideo Deus optimus maximus compensare jacturam rerum externarum, & detrimenti in bellis accepti, aut festā quādam pace, aut legibus & meliori animorum cultu ferè semper solet. Sic factum est, ut quamvis Romani & Græci, quorum latissimè secundum populos orientis patuere claruereq; imperia, toto ex orbe nobis olim cognito reportarint victoriam, prædas egerint, non raro crudelissimè victoriā usi sint: tamen legum & morum naturæ magis affinium, ubiuis seminaria & usum in detrimenti accepti compensationem reliquerint. Reliqua certè mutationum genera, ut quæ à Scythiis & Barbaris accidere, quicquid ornamenti & literis & moribus hæc duæ nationes contulerant, frequentius penè funditùs extirparunt. Sunt itaq; Barbarorum incursiones naturæ infensissima, & veluti in ejus perniciem omninò armatæ. Hoc tamen vel minùs mali habent, quòd quanto presentiore corporibus humanis cladem adferunt, tanto minora animis adferunt nocumenta. In summo enim felicitatis gradu ponentes corporis bona, nec multas, nec perverfas leges adferunt; sed potiùs compositis rebus, & à bello respirantes, quum quā ante uterentur felicitate & otio sub legibus suis populi victi considerant, eas leges amplectuntur. Id docent Scytharum & Gothorum multe, tam in Asiam quàm Europam incursiones, Hunnorum, Herulorum, Alanorum, Saxonum, Normannorum, Wandalorum, Longobardorum insultus, & fixæ ubiuis in Europà sedes. Leges enim illi omnes à victis accepere, quum propter utilitatem, quum ob literarum & disciplinarum ignorationem. Imperia ergò cetera hoc habent, aut ut leges & cultum loco prædæ victoriæq; victis adferant; aut ut labem corporibus tantum, non item animis fædæ cujusdam superstitionis cæcitatem ingerant. Una verò Arabica colluvies, tam fædam & corporibus & animis invexit cladem ferè in universo orbe,

E 2

ut

ut quicquid unquam pestium expertus antè est, in felicitate id ponere debeat, si rerum justà comparatione utatur. Præterquam enim quòd id suadet impia persuasio, nil esse præstantius, nullamq. ad felicitatem viam compendiosorem, quàm si nomine dissentanei dogmatis, quotquot sunt mortales conficiat; qui in ejus verba juravit, perpetuum pradonum seminarium, etiam inter suos, nomine militum DEIALIT, fovet, tutatur, & colit miserè lactat agens, tenebrisque plusquam Cimeriis capta. Quùm itaq. DEUS hominem, cujus causâ cetera constant, durationis causâ creaverit, leges, Imperia, & quotquot genera sunt magistratuum, ejus unius in vitâ diutissimè conservandi rationem imprimis habeant, omnia & corporis & animi adminicula, undiq. Reipubl. habenas moderantes ejus ergò conquirant, cumulent, servant; una hæc perfidi Tyranni lex, auctoribus Furiis, contra Dei Majestatem, Natura humane incolumitatem, animorum & corporum salutem, pacemq. publicam insurgens, & armata tantam mortalibus cladem, rebusq. omnibus, præterquam voluptati & vitio, perniciem attulit, ut revera Orbis vastitas nuncupari possit, & debeat; ut quæ nec suis pace, nec externis quietè frui unquam permittat. Viginti millia Urbium olim Ægyptus habuit; nunc vix decem municipia, & sex Urbes: utranque Asiam plusquam dena millia Urbium olim ornabant, nunc ducentæ vix supersunt. Vasta omnia, dumisq. & sentibus ob Nomades Religioni adscriptos milites obsita. Et quoq., quantum infelicitatis sub Saracenica Lege Republicæ patiantur, prolixè deducit idem Postellus. 2. d. Orb. Concord. cap. 19. Sed pergamus, in enarratione Stratagematum Mahumetanorum. Azoarâ 9. conqueritur de Judæis & Christianis, quòd vetus & novum Testamentum depravârint: (id quod tamen gnaviter refellit Ficinus. cap. 36. de Relig. Christ. & hunc cardinem esse Disputationis cum Saracenis, rectè judicat.

cat Clenardus, *lib. I. Epist. ad Latomum f. m. 70.*) & inde porro fatagit argutari, sibi suoque Alcorano soli credendum esse. Sicq; Azoarâ 24. *Nulla alia scripta legenda contendit, ac ne quidem Davidicos Psalmos:* Et Califæ in Baldach, ubi studium ejus sectæ fuit, inhibuerunt Evangelium & Philosophiam publicè legi. *Cusa 2. cap. 1.* ne scilic. suboleat fraus; cum tamen alibi, & etiam quâ plurimis in locis Alcorani, S. S. scriptura expressè confirmetur. Stratagema aliud est; quod hominibus mundanis, & regnum colligere intendens mundanum, Paradisum talem promittit, ubi omnium desideriorum carnis esset complementum. Et quamvis alicubi, etiam mentionem faciat intellectualis felicitatis; non tamen eam completè describit, quod & fatetur Avicenna, in Metaphysicâ suâ: ubi dicit, Mahumet corporalem describere felicitatem, quodque intellectualis, illâ multò excellentior, per sapientes meliùs describatur. *Cusa. 2. cap. 18.* Tandem etiam astu, ut puto singulari, omnia probat; & Azoarâ statim 2. *omnem rectè viventem, Judæum seu Christianum, seu lege suâ relictâ in aliam tendentem; omnem scil. Deum adorantem, boniq; gestorem, indubitanter Divinum assequi amorem, docet.* Ac cū primis, de transeuntibus de unâ lege in aliam, & de coactione ad fidem, loquitur variè: ut in notis marginalibus ad Alcoranum, passim lectores eâ de re admonet Bibliander. Indeque *libro 3. cap. 1.* Nicol. Cusa dicit: *Oportet ut qui Alchoran legit, advertat, quomodo salvâ fide, quæ non est nisi Deus, nulli contradicere intendit. Ideò ita variat ea, ubi dissensiones esse scivit, ut quisq; aliquid reperiât grati, cujuscunq; fuerit hæreseos aut sectæ.* Addatur cap. 10. ejusd. lib. 3. Ita & ipse Mahumet, ignoravit quid agendum vel sentiendum esset,

E 3

& quo-

& quoque nil firmiter assertum reliquit. Ac, ut refert Cusa *lib. 3. cap. 2.* alicubi dicit: *Ego non sum primus nuntius, nec scio quid mihi vel vobis gerendum sit; Divina mandata tamen explanabo.*

9. Constat Populis numero infinitis, spatiis amplissimis regionum, iisque ubi primitus incœpit & floruit religio Christiana, uno ferè momento obtrusum fuisse Alcoranum; Arabes verò seu Saracenos, lubentes eundem accepiſſe, *Duret, hiſt. des langues, cap. 47. fol. 441. & ſeq.* & quidem abſque prodigiis vel ſignis, quæ à ſe exigi, ſubindè verat Machometus. Cauſam hujus rei aliam video nullam: niſi quòd Alcoran Lex eſt merè carnalis, vitamque laſcivam permittens, & etiam quibuſdam in locis inculcans: iiq; jam declinaverant ad opera carnis, neglexerantque in ſpiritu ambulare. Punivit ergò eos ſummus ac juſtus Deus, eo ipſo quo peccârunt. Sicque etiam in Azoarâ 58. prædictum fuit; *Machometum ejuſq; fautores, Dei jūſſu incredulorum victores exituros, ſibi met invicem proſpicientes.* Documentum id nobis eſſe poteſt, tepidum noſtrum, imò glacie quavis frigidum magis Chriſtianiſmum, quid tandè fiet ſubſequuturum. Sed juvat audire Bibliandrū, qui in *Apologiâ pro editione Alcorani*, ita ſcribit: *Vix ullum, ſcriptum extat, aut memoria rei geſta, ubi cernantur evidentiùs horrenda judicia Dei adverſum eos homines, qui revelatam ſibi veritatem non habent in precio, ut ſiant ſalvi: pluſiq; faciunt voluptates corporis, & divitias, & alia quæ caro inimica ſpiritu expetit. Qui turpiſſimâ ingratitudine ſuâ, Deum clementem provocant, ut ſuâ gratiâ, & cœleſti cuſtodiâ deſtitutos permittat ludibriis Sathana, & nuntiorum ejus verſutia atq; deceptionibus; ut mente capti, mendacio palpabili credant, & clariſſimam veritatem*
reſpu-

respuant: sub specie pietatis etiam flagitia magna perpetrantes. Arabia namq., in quâ Machumetica hæresis edita primum adolevit, ac fota est, deindè collectis viribus in alias regiones irrumpens; populos à Christo Servatore abduxit: quàm ornatos doctrinâ & pietate olim Episcopos habuit? Quàm florentes & optimè instituta in eâ fuerunt Ecclesie? Quàm copiosè lux Evangelii scse diffuderat in eo populo. Cujus nominatim etiam Spiritus Sanctus in Prophetis meminit, quum sermo sit de vacatione gentium ad regnum Christi: velut Psalmo septuagesimo primo: Reges Arabum & Saba dona adducent. Et iterum; vivet, & dabitur ei de auro Arabia, & adorabunt de ipso semper, totâ die benedicent ei. Et Esaiæ capite sexagesimo, ubi sub nomine Hierusalem, sermo est de Christi Ecclesiâ ex Judæis & Gentibus congreganda: inundatio camelorum operiet te, dromedarii Madian & Epba. Omnes de Saba venient, aurum & thus deferentes, & laudem Domino annunciantes, & reliqua. Verum Episcopis ad privata rei studium conversis, & negligentibus suum munus; Principibus quoq., magis incumbentibus expilationi plebis, quàm studio tuendi & conservandi veram Religionem, in populis creditis à Domino Deo suæ fidei, persequentibus insuper studiosos sincere pietatis (ut fecit Imperator Valens, Arianâ impietate depravatus; & Episcopus Lucius, ejusdem hæreseos sectator) plebs misera, velut ovicularum grex Pastore destitutus, abiit in diversas opiniones, & secuta est affectus suos specuinos: ut omnes homines naturâ sunt proclives ad malum, & semper indigent habenis, ut in viis Domini rectâ progrediantur. Hinc cæpit res Christiana inclinare ad occasum apud Arabes, ut paulatim Ecclesiastica disciplina & Christi noticia exolescerent, & divinæ Scripturæ nomina, & umbra quædam tenuis relinqueretur. Simul etiam liberalis educatio juventutis, & artes bonæ expirârunt. Ut horrida

trida barbaries tandem, & densa ignorantia omnium rerum bonarum, planum aditum præberent Principi tenebrarum, ejusq. legatis artificio decipiendi egregie instructis, omnia transigendi pro sua pessima libidine in populo infelici. Indicat & causam tantæ pœnæ, Guil. Postellus, d. Orbis Concord. lib. 2. in præfat. fol. 134. dùm ait: Græca Ecclesia opibus ad luxum est abusa: nunc ille cedunt militi, & vires ad eam opprimendum faciunt. Ita instituit Deus, ut postquam diutius nos ad pœnitentiam expectavit, invitos trahat: & quibus rebus in perniciem & luxum superbiamq. utimur, illas aliò traducit, ut afflictionem quidem, non autem voluptatem inde recipiamus. Immanis ille Tyrannus Muhamedes, qui Constantinopolim cœpit, quum opum acervos, quibus Patriarchatus disfluebat ornatu, pompâq., & rationum libros cerneret, fertur dixisse: ô impii homines, in caput vestrum hoc recidet. Vos his opibus tam copiosis contra legis vestræ præscriptum abutentes, ruinam vobis accelerastis: faciam ut posteritas luat peccati vestri pœnas. Militi res Christianas affligenti, hæc pecunia cedit. Superbia magnatum, plebisque oppressio, pariter Saracenis victoriam reddidit faciliorem; dùm non gravè tenuioribus fuit, dominum mutari, & dùm justa Nemesis, servos reddere fategit peregrinorû, qui fratribus duriter nimis imperitabant. Nam ut Haytho, in Orientis historiâ, cap. 52. attestatur: Imperator Græcorum consuevit terre Ægypti dominium obtinere, & per Duces & rectores terram illam regebat, qui redditus colligebant, & Imperatori Constantinopolin trans mittebant, & duravit dominium Græcorum usq. ad annos Domini D. CC. III. Ægyptii verò, nequeunt pati dominium Græcorum, à quibus mirabiliter gravabantur, reddiderunt se Sarracenis, & elegerunt Dominum super eos quendam de progenie Mahumeti, quem vocant

vocaverunt Caliph, & tenuerunt isti dominium Egypti a-
nis CCC. XLVII. Sic & Salomon Schweigger, in seiner
Reißbeschreibung / lib. 3. c. 43. in descriptione Cadiæ, scri-
bit: Da sihet man noch in solcher Freyheit / was die
Griechen für Leut sein / vnd wer sie vor zeiten möchten
gewesen sein / sonderlich aber die Gewaltigen vnd der
Adel / wie derselbig stoltz / übermüthig / dem Völlust er-
geben / Tyrannisch / der die Vnderthonen schindet / vnd
inen die Haut vber die Ohren abzeucht / blutdürstig / frech /
quicquid libet, licet. Die Vnderthonen müssen den vierten
Theil ihres Einkommens der Obrigkeit geben / wann
sie anders nicht die drey Theil noch darzunimt / schen-
den den Vnderthonen die Weiber vnd Töchter / vnd
treiben grossen Muthwillen. Tandem de sectatoribus
Saracenicae legis, caussisq; tanti progressus, sub iuge-
re volui Iudicium F. Richardi, monachi, ordinis Pre-
dicatorum, quod est apud Duret, *hist. des langues*. c. 46.
fol. 431. ubi ita scribit Notandum est, quatuor esse par-
tes eorum qui tenent errorem Machumetis, prima eorum qui
ingressi sunt Saracenisimum per ensẽ: qui etiam nunc su-
um errorem cognoscentes, respiscerent libenter, nisi eum
propter ensẽ timerent. Alia pars est eorum, qui decepti
sunt à Diabolo, credentes vera esse mendacia. Tertia pars
eorum, qui nolunt discedere ab errore majorum suorum,
sed dicunt se tenere ea quæ sui Patres tenuerunt: à quibus
maximè discedunt, qui pro idololatria quam prius tenebant,
Machumetis sectam tanquàm minùs malam, sine dubio
elexerunt. Quarta eorum, qui propter indulgentiorem & re-
missiorem vitam, & mulierum multitudinem, & alia li-
centiora, potiùs in his immundiciam, quàm eternitatem
futuri seculi elegerunt, & his concordēs sunt, qui apud eos
sapientiores appellantur. Et qui literarum peritiā hā-
bent, non credunt legem suam esse veram, vel bonam sim-
plici-

F

plici-

simpliciter, sed vehementia voluptatum sedat iudicium rationis, ut dicit sapiens. Sicut & multi literarum experti apud Christianos non servant Evangelii legem, etsi credant veram esse, & bonam; sed potius imitantur viam Alcorani, quamvis credant in veritate, malam & erroneam. Et hujus rei argumentum utrisq; est. Transmutantur enim quidam Saraceni in Christianos, & Christiani quidam efficiuntur Saraceni. Christianus quidem nunquam in morte fieret Saracenus, sed in vita: Saracenus autem in morte potius fit Christianus, quam in vita. Uterq; igitur eorum potius eligit Christianus mori, quam Saracenus, nisi aliquo modo vi impediatur.

10. Exoptatam quoque Mahumetismo introducendo præbuit occasionem Arianismus, aliæque consimiles sectæ in Orientis regiones effusæ: quarum spinosæ & intricatæ disputationes effecere, ut ferè jam nemo in suâ fide certus esse; & dum de religione acerrimè disceptabāt, qui in corde neq; Deum agnoscebant, nec proximi rationem habebant, nemo suæ devotioni tutò inhærere posset. Et nunc considera pie lector, fructus qui subsequuntur curiosas, & charitate carentes disputationes, ex zelo qui non est secundum scientiam, profectas; cum ex ratione & Philosophiâ mysteria fidei dijudicamus, nec sequendo magis quam disputando, adprehendere volumus Christum; cum initium sapientiæ nostræ non Domini timor, sed Peripateticismus & corrupta ratio est: quas prophanas corruptelas, meritò justus Deus, puro puto punit atheismo. Et quoq; est Alcoranus, colluvies sectarū multifariarū, nec ferè ibi in effectu aliquid invenitur novi, sed sentina humanarum de Religionis negotio opinionum: quod pluribus evincit Bibliander, in *Apolog. editioni Alcorani præfixâ*, β. b. & seqq.

& seqq. multis. Quin & hodiè aliud nil magis obstare videtur, quo minùs Saraceni, ut & Judæi, aliæq; Gentes, ad Christum converrantur; quàm quòd Christianismus in ceremoniis ferè, non in cordis puritate, & operibus quæ coram hominibus lucent, apud plerosque hodiè consistit. Quà dere, & illustris Budo-
vvez, in circulo horologii, fol. 223. ica scribit: *Verissimum est, quod sæpè cum Græcis collocutus sum, & diligenter illis inculcabam: nempe firmissimum esse illud axioma; impossibile esse, ut Judæi, Turcæ, & quævis gentes externis ritibus, & ceremoniis, & commemoratione perpetuæ successionis in iis servandis, convertantur, & CHRISTO lucrifiant. Quin potiùs hæc omnia illis scandalo, & offendiculo sunt: & ut liberiùs cum Apostolo dicam, talia sunt; per quæ nomen DEI, blasphematur inter gentes: id est omnia beneficia CHRISTI, quæ ad internum hominem erudiendum, & fidem in ejus corde, per verbum DEI formandum pertinent: ea, inquam, omnia à Græcis in spectacula, & quasi in quandam Comædiam transmutantur: id quod videre licet coram altari eorum in peragendis sacris suis; deindè in conspersionibus, lampadibus, deambulationibus. sacra sua, & reliquias Sanctorum populo demonstrando, cunas Christo infanti apparando; eundem sepeliendo. Quid quæso illud aliud est, quàm omnia beneficia Christi, Judæis & Turcis, ludibrio instar fabellæ alicujus, exponere? adeò ut me aliquoties spectante, Judæi, & Turcæ etiam ex remotissimis Asia locis, dùm talia spectacula ab illis peragerentur, filios suos pueros, ad illa spectanda adducerent, inculcantes eis: ut discerent: Goros, id est, infideles, qui Deos sibi fabricant, & eos colunt: contra quos quoq; eo ardentius tamquam contra idololatrias, & Gentem omnis judicii expertem, pugnandum esset. Et videmus quoq; ipsum Alcoranum, Idololatrias, & absurdas, nimisque hu-*

manas de Deo opiniones subindè impugnare: eoq;
 veriore[m] etiam Christianam Religionem, populis
 reddidisse exosam. Sunt sanè Machometani, qui
 non abhorrent à devotione, quâ si animus imbutus,
 facile credit mysteriis nostræ cōfessionis. Et mirū est,
 quod Aubertus Miræus, *in elog. Belgicis fol. m. 56. de*
aureo Kempisii libello (quo Christi imitationem,
 & mundi vanitatem efficacissimis argumentis in-
 culcat) refert: *Cum societatis JESU Sacerdos quidam,*
ante annos plus minùs XXX. Argirium Mauritania pro-
fectus esset, lytrum captivis reducendis laturus; Rex eum
in suam duxit Bibliothecam, variâ librorum suppellectile
instructam: varios hic illi Codices visendos porrigit, atq;
in his libellum hunc vulgari barbarorum linguâ redditum;
adjecitq; pluris se unicum illum facere, quàm reliquos omnes
Mahumetanorum. Praclarum sanè vel ab hoste expressum
testimonium: quod, nisi gravissimis testimoniis niteretur,
incredibile videri possit. Et ita vani sunt Sociniani, cum
 non per hanc semitam & stultam Evangelii prædica-
 tionem, in viam reducere Mahumetanos; sed in ab-
 negandâ Christi Divinitate (præcipuo Christianæ
 Religionis fundamento) cum iisdem consentiendo,
 fœdere execrabili, nos cum illis unire volunt: ejusq;
 Cōsiliî testimonia luculenta, in Photinianorū scriptis
 extare ajunt. Quod si est, nil aliud id esse videtur,
 quàm naturalem introducere Theologiam, extin-
 guere spiritum qui anima scripturæ, fidem alligare
 rationi; & devotionem, vitamque Christianam
 transmutare in philosophicam probitatem. Ac por-
 rò Apostatæ quoque, qui à nostrâ religione ad Ma-
 hometismum desciscunt, & quâdam eruditione, seu
 ratione præditi sunt, meri existunt Atheistæ. Quod
 & illustris Budovvez, *in horolog. fol. 177.* historiâ quâ-
 dam rei gestæ evincit, ac de apostatâ quodam
 Ita-

Italo, in Philosophicis scriptis versatissimo, & Dei etiam verbi non ignaro, refert: Eum ab ipso Budovez interrogatū, si quā scintillulam conscientia, haberet ut pensitaret illas nunquā à condito mundo auditas fabulas, quæ in Alkorano impudentissimè, contra propriam rationē, confictæ sint. Ibi Apostatam, siquidem Atbesta erat, & aulicus; non tam irascendo, quā ridendo respondisse, & quidem jurejurando; se nihil insulsius in vitā legisse, quā Alkorani fabulas: quibus sicuti fidem non præberet; ita neq. veteri, & novo Testamento se credere. Itaq. meritò Lucianum irrississe omnes religiones, dicentem eas esse meras & stultas, vel simplicium hominum opiniones; vel ad conservandum ordinem politicum constitutas: & eas mutari cum Imperiis, & Regnis, & inclinationibus adfectuum humanorum. Et pergit auctor: quod cum audivissem ex Apostatā, respondi; En fructum tui Mahometismi, & fidei vera ad Cælum ducentis: quā tan- toperè gloriando, jam aliquot ex Christianis tui similibus seduxisti. Ad quæ illeréplendo, & sæpè ridendo respondit; mundum decipere & velle decipi: Deum terram dedisse incolendam hominibus, & cælum sibi reservasse. Quare nihil consultius esse, quā ut Christiani, relictis de religione certaminibus, faciliorem cum Turcis, unam religionem (in quā non opus sit tot libros evolvere, tot censuris Ecclesiasticorum subiectum esse, & res naturales pro peccatis fingere) eligant, & ita unum fiant.

II. Non inutilis pariter meditatio est; hauc casu, magnam potentiam in hoc mundo, & simul spiritualis vitæ neglectum, apud Saracenos inveniri. Magna est adeo Arabica lingua, ut & hodiè nulla, nec etiam olim ulla fuerit unquā, quæ tot in orbis partibus habeat locum: & nunc vix tertia notæ orbis pars, eam non agnoscit; idque solū fit occasione Alcorani, qui in eā linguā est conscriptus.

Bibliander de ratione communi omnium linguar. Duret
cap. 46. fol. 430. §c. At hæc proveniunt ex Ismahele
 filio Agar, qui non est hæres benedictionis æternæ;
 sed tantum rerum temporalium possessionis. Te-
 statur etenim de Ismaële scriptura sacra, eum in
 ipsâ pueritia cœpisse illudere D E O & hominibus, ac
 persequi fratrem suum Isaacum: quod idem con-
 spicitur in Mahumetanis. Verificatur in posteris
 Ismaëlis id quod ad Galat. *cap. 4. vers. 30.* dicit Pau-
 lus: Ejice filium ancillæ, non enim erit heres. Dicti
 autem olim fuere Agareni, etiam Ismaëlitar, & quod
 vocantur Saraceni, non id fit à Sarâ; sed ab Arabico
 אֶלְסָרַק (Alsarak) quod est, nomades, seu prædato-
 res: *Duret. cap. 45. § 47. fol. 440. §c.* quales sunt, qui
 Turcis dicuntur Tartari, aut Cofaki; à quibusdam
 Martolossi, vel Bandolieri in montibus Pyreneis.
 Et certè Arabes etiamnum hodiè rapinis victitant,
 ceu genus hominum vagum: à quibus ideò adagium
 est ortum; ut Arabs in deserto. *Jerem. 3. 2. § Ezech.*
38. 13. Arabes porrò dicti sunt ab Hebraicâ voce,
 אַרַב (Arab) vespera; quæ dicitur à miscendo, seu
 commiscendo, quia tunc lux tenebris miscetur: tro-
 picè est mixtura variorum populorum, turba mi-
 scella. *Jerem. 25. 20. 24.* Ubi Kimchi scribit, Arabes
 vagos & mixtos, habitantes tabernacula intelligi;
Adde Lex. Schindler. verb. אַרַב. qui ob id Plinio dicti Sce-
 nitæ, pastionibus inprimis vacantes. Undè *vopades*
 dicti à πῶ τὸ νέμειν, à pascendo: quod præter alios Esaias
 innuit *cap. 13. v. 20.* Neq; figet tentorium ibi Arabs;
 scilicet ad pecus suum pascendum. *Caspar. Waserus.*
in Comment. ad Mithridatem Gesneri, fol. 93. b. §c. Etiam
 benedictionem Ismaëlis, diversam ab eâ quæ facta
 fuit Isaaco, hûc adplicat Illustris Cusa in *Cribrator.*
lib. 3.

lib. 3. cap. 13. & seqq. ubi inter alia ita scribit. Vivit in
 sempiterno semine suo Abraham, & quomodo vivit? non
 secundum carnem, modo quo in Ismaële filio suo Pater
 Abraham vixit, qui fuit filius secundum carnem: non secundum
 repromissionem, sed secundum Spiritum, modo quo vivit
 Spiritus credentis in promissis Dei. Pactum igitur Abra-
 hae cum Deo, quod esse debet sempiternum, continuatur
 per Isaac, non per Ismaëlem, scilicet in semine carnis. Paulò
 post: Nunc attendite vos Arabes, quomodo vos ex Isma-
 hele secundum carnem geniti, non estis in fœdere & pacto
 Abraham cum Deo, sicut filii promissionis ex Isaac: & nullam
 habetis partem hereditati Abraham, quia ex ancillâ Agar
 geniti, & adversarii Spiritus; sicut caro semper est con-
 tra Spiritum. Et non potestis esse benedicti in semine Abra-
 hae, nisi sitis filii Abraham in Spiritu per fidem; & tunc asse-
 qui poteritis repromissionem benedictionis in Christo, qui
 est finis & complementum promissionis. Intelligite igitur,
 fidem spiritu capi & terminari in Christo vivo, vitâ im-
 mortali & sempiternâ: cum sic sit filius hominis, quod &
 filius DEI, qui solus est immortalis. Præfigurantur ergò
 in Ismaële omnes terreni, quique oppositi sunt ve-
 ris Saraitis, seu filiis Abrahami: illorumque Sym-
 bolum gerunt Saraceni. Et quoque carnalibus be-
 nedictionibus Ismaëlis, innituntur prognosticatio-
 nes Alcorani, de Saracenorum felicitate, admiran-
 doque successu in bellis, aliorumque oppugnatione:
 quodque dicitur Azoarâ 18. Tu nuncie, metui tuorumque
 factorum adiutore, tuis pugnam persuade. Tui namq; vi-
 ginti sustinentes & indurantes, ducentos alios superabunt;
 & centum vestri, caterorum mille, quia sunt indiscreti.
 Deus autem hoc primò propter vestram debilitatem faciens,
 nunc imminuit. Si centum enim fueritis, eorum ducentos
 vincetis: & vos mille caterorum duo millia Deo præside
 indu-

indurantium sustentamine. Prophetarum alicui capti-
vos habere usque quò terras expugnâssent, nondum accidit.
Sed vos hunc mundum, Deus autem sapiens & incompre-
hensibilis alium diligit. Addo & hoc ex Postelli tra-
ctatu de Originibus, cap. 18. Non secus erat necesse, pri-
mogeniti Abrahami benedictiones, quæ multæ sunt, quàm
secundo geniti compleri. Sunt verò multæ tam Hagare
matri, quàm Abrahamo Patri datæ; quibus Reubenica, Isa-
charis & Zebulonis accedunt, similiter omnium primogeni-
torum, suo loco motorum. Ideò tantus fuit rerum splendor,
idololatriæq; profligatio à conatu Muhamedis Ismaëlita.
ubi quoq; alia eum in sensum habentur: mox namq;
addit: Sed nationes præcipuæ, quæ hodiè agnoscunt Alco-
ranū, sunt Medi, Persæ, Turcæ & Tartari. Turchorū vocabu-
lum derelictos sonat, quia primū venere ex eā regione in
quam translati erant Ismaëlita ad suscipiendam legem. Et
quia non omnes unā venere, sed reliquerunt ultra montes
Imaos Caspioq; maiorem suorum partem, quæ Tatar, id
est residuum dicta est: ideò ante 300. annos divinitus, sicut
& Mosi, aperto mari septentrionali, Duce Changio Chan,
ad castigationem orbis, & Alcorani (ubi defuit Evange-
lium) susceptionem educti sūt. Eadem adprobat doctissi-
mus simul & nobilissimus Mornæus, d. verit. Religio-
nis Christi. cap. 26. fol. mihi 516. ubi de transmigatione
decem tribuum agit, eosque Tartaros ac Turcas esse
censet: ut & Duret. hist. des langues. cap. 48. à princ. &
cap. 49. fol. 517. Dissentit tamen Nic Fullerus, miscell.
Sacrar. 2. cap. 5.

12. Sed nunc demum vel conjecturas vel præ-
dictiones, de fine & interitu Mahumedicæ Sectæ ad-
ponam. Quâ de re ita scribit Theodorus Biblian-
der, Derat. communi omnium linguarum, & ait: Est vati-
cinium celebre inter Mahumeta nos, de Imperio ipsorum oc-
casuro

caſuro per gladium Chriſtianum. Quod vehementer exhorreſcunt tam viri quam ſcæmina, verum non ſine cauſa meo iudicio. Unde enim Spiritus ille fuerit, qui vaticinatus eſt poſt occupatum aureum malum, hoc eſt, ſedem quorundam Imperii Romani, poſt multas calamitates Chriſtianis illatas à Mahumedicis, gladium Chriſtianum longè lateq; pervagaturum eſſe per ipſorum Imperium; exiſtimo illud congruere oraculo, quod per Johannem edidit Chriſtus, in ſua revelatione 10. cap. Chriſtum poſt apoſtaſiam, horrendamq; deformationem Eccleſie, ſub finem mundi, ruſum occupaturum Inſulas, & continentes partes mundi: quod perficietur gladio verè Chriſtiano, quod verbum Dei eſt; ut Johannes, ut Paulus, ut Petrus, ut Apoſtoli & Prophetæ, quorum ſcripta ſunt reliqua, iterum prophetent gentibus & populis, & linguis, & regibus multis. Apponam igitur prognoma illud lingua Perſicâ, Latine interpretatum à B. Georgievitz: Imperator noſter veniet, Gentilium Regnum capiet, rubrum malum capiet, ſubjugabit ſeptem uſq; ad annos; Ethnicorum gladius ſi non reſurrexerit, duodecim uſq; ad annos in eos dominabitur, domum edificabit, vineam plantabit, hortos ſepe muniet, filium & filiam habebit: duodecim poſt annos Chriſtianorum gladius inſurget, qui & Turcam retrorſum proſtigabit. Refert etiam Johan Wolffius Lection. memorabil. Tom. 2. centenar. 16. fol. 803. Franciſcum Sanſovinum edidiſſe libellum, anno 1570. 26. Aprilis, in quo vaticinia quædam, & inter cætera de Turcico quoque Imperio, recenſeat: Quod & Turcæ & Judei, Mahumetum magum fuiſſe, confiteantur, ipſiuſq; leges non ultra mille annos duraturas, prædictum ſit. Item Dominum decimum quintum, Imperio Turcico finem impoſiturum eſſe. Idem de Leone Sopho Caſare Conſtantinopolitano refert, eum præſantiſſimum fuiſſe Aſtologum (quod ipſum & Zonaras teſtatur) ac

G

in

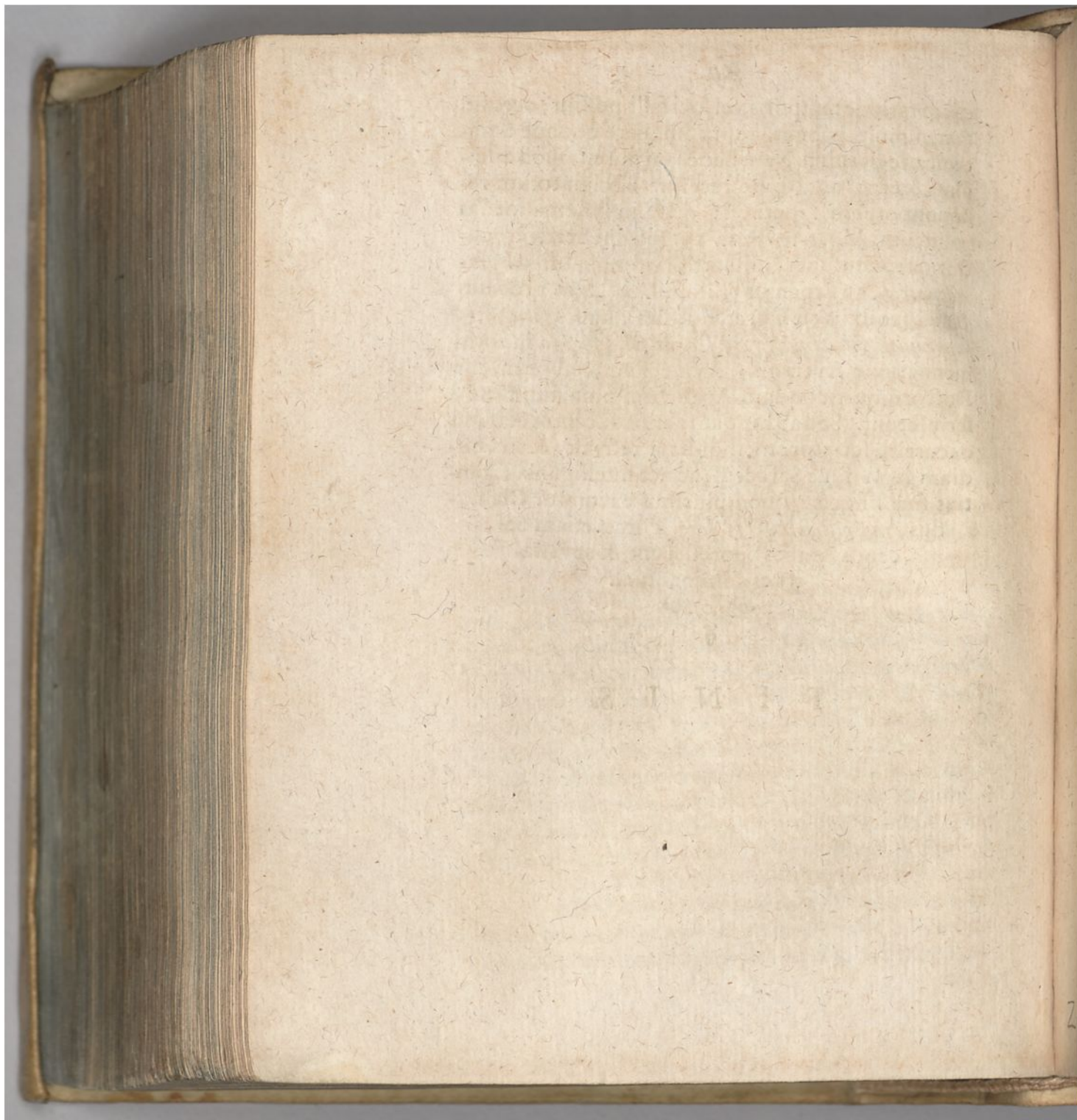
in quodam suo libro, sequentia verba reliquisse: Familia flava cum competitoribus totum Ismaëlem in fugam conjiciet, septemq; colles possidentem, cum ejus possessionibus capiet. Porro in dicto Leonis libro, columna cujusdā mentio fit, Constantinopoli extantis numerisq; circumscripta: quos Sibi-
dem Patriarcha ita interpretatus sit; ut omnino cum ipsius Leonis explicatione consentiat, dicens: Venetianos atq; Moscovitas Constantinopolim capturos; & post quandam inter eos rixam & contentionem, Casarem Christianum unanimiter electuros atque coronaturos. Et quoque de conversione Mahumetanorum aliquando futurā, ita scribit, in Cribatorio, cap. 3. lib. I. Cusa: Multi Christiani, sub Principibus secta Arabum, Christo devotius serviunt, & infiniti Christiani ^{venetiani} renegati; & Arabes, & ejusdem legis cum ipsis, timore gladii fingentes se illius secta, in hora mortis profitentur se Christianos. Sicq; finaliter facient omnes. Mentionem pariter facit Duret, hist. des Langues, fol. 575: cujusdam Prophetiæ, quam magni æstimant Abyssini; quod nempe, aliquando Mecha, Medina, aliæq; felices Arabiæ urbes, destruentur, Mahometiq; & ejus symmystarum cineres dissipabuntur; hæcque omnia facturum sit Rex aliquis Christianus, in regionibus septentrionalibus natus; qui pariter Ægyptum & Palestinam sit occupaturus. Jungi his potest Discursus, de futurā & speratā victoriā contra Turcam, è sacris Prophetis, aliisque vaticinis, prodigiis & prognosticis depromptus, ac in lucem datus, per Johannem Baptistam Nazarum, Brixensem: qui habetur apud Wolff. lect. memorabil. tom. 2. fol. 884. & quoq; Tractatus de futuris Christianorum triumphis in Saracenos, Magistri Johannis Vicerbiensis, scriptus An. 1480. & Parisius ante annos centum impressus. Hæcque omnia, licet vana & fanatica multis videantur, ac
etiam

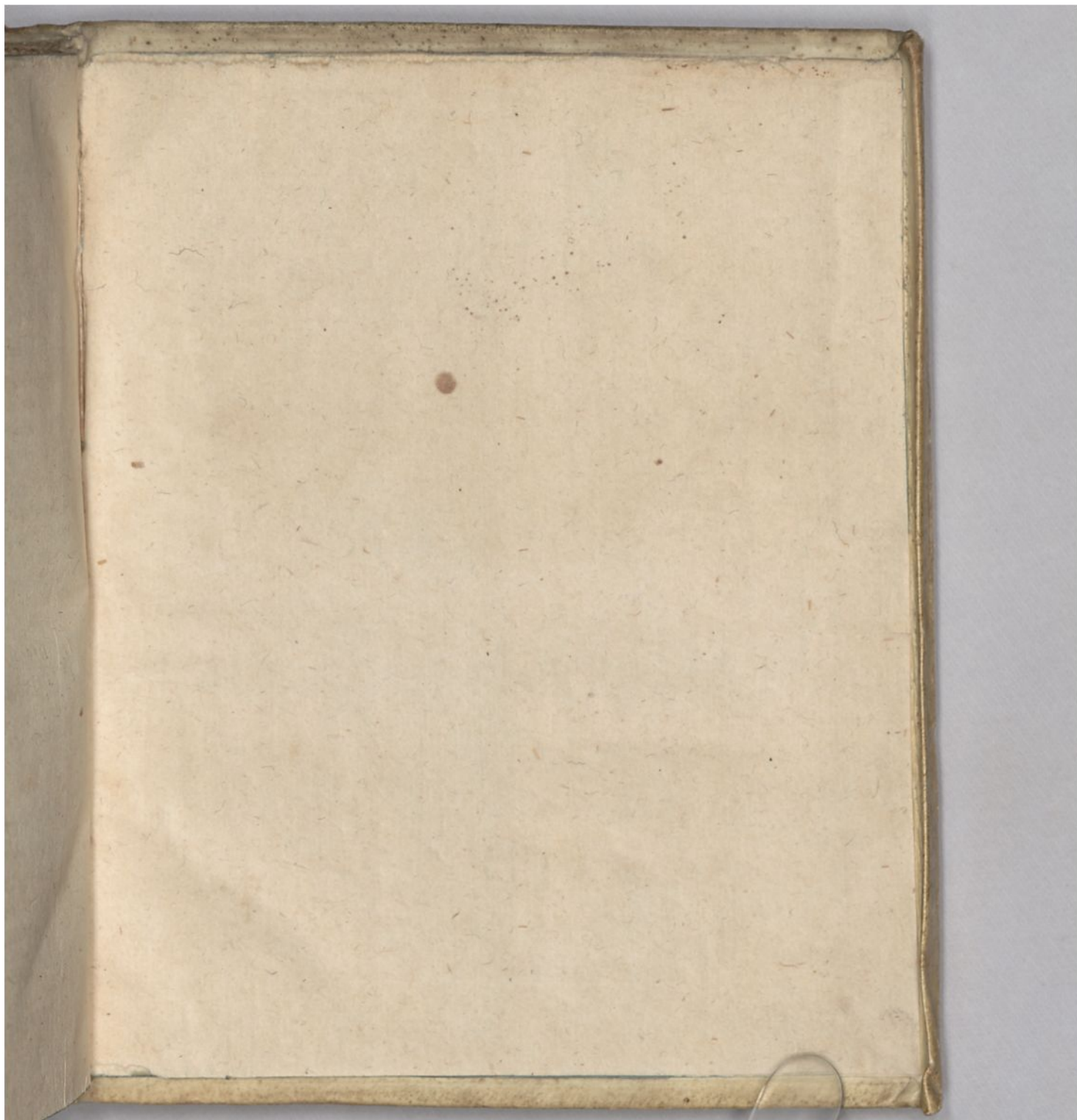
etiam ratione temporis vel loci falli possint; certum
tamen multi habent, adpropinquare quoque Sara-
cenicæ legis ruinā. Nam Sanè jam diù est, quòd disci-
plina & eruditio ab eadē recessit. Eā olim totum re-
liquum orbem superavit: quod in systema meum
politicum, *lib. 1. c. 10. num. 13.* Josephi Scaligeri au-
thoritate, & insuper Galleott. Martius, *de Doctrinā pro-*
miscuā, c. 6. ac Erpenius *orat. d. Ling. Arab.* probant.
& etiā prolixus est Duret, *hist. des langues, fol. 433. &*
seqq. multis. fol. item 477. & seq. ac fol. 558. & c. in com-
mendatione Averrois, Avicennæ, aliorumque
Doctōrū, qui quondam Arabicè in omni litteraturā
scripserunt. Sed ab hinc ante aīos ducentos & quod
excurrit, scriptorum industria refrixit, & in desi-
diam lapsi sunt Saraceni; ac nec intelligunt elegan-
tias suæ linguæ: quod pluribus exequitur Clenar-
dus, *in Epist. fol. 63. & seqq.* Turcæ etiam Sara-
cenos Arabes oppresserunt, & ut vasta-
tores dominantur.

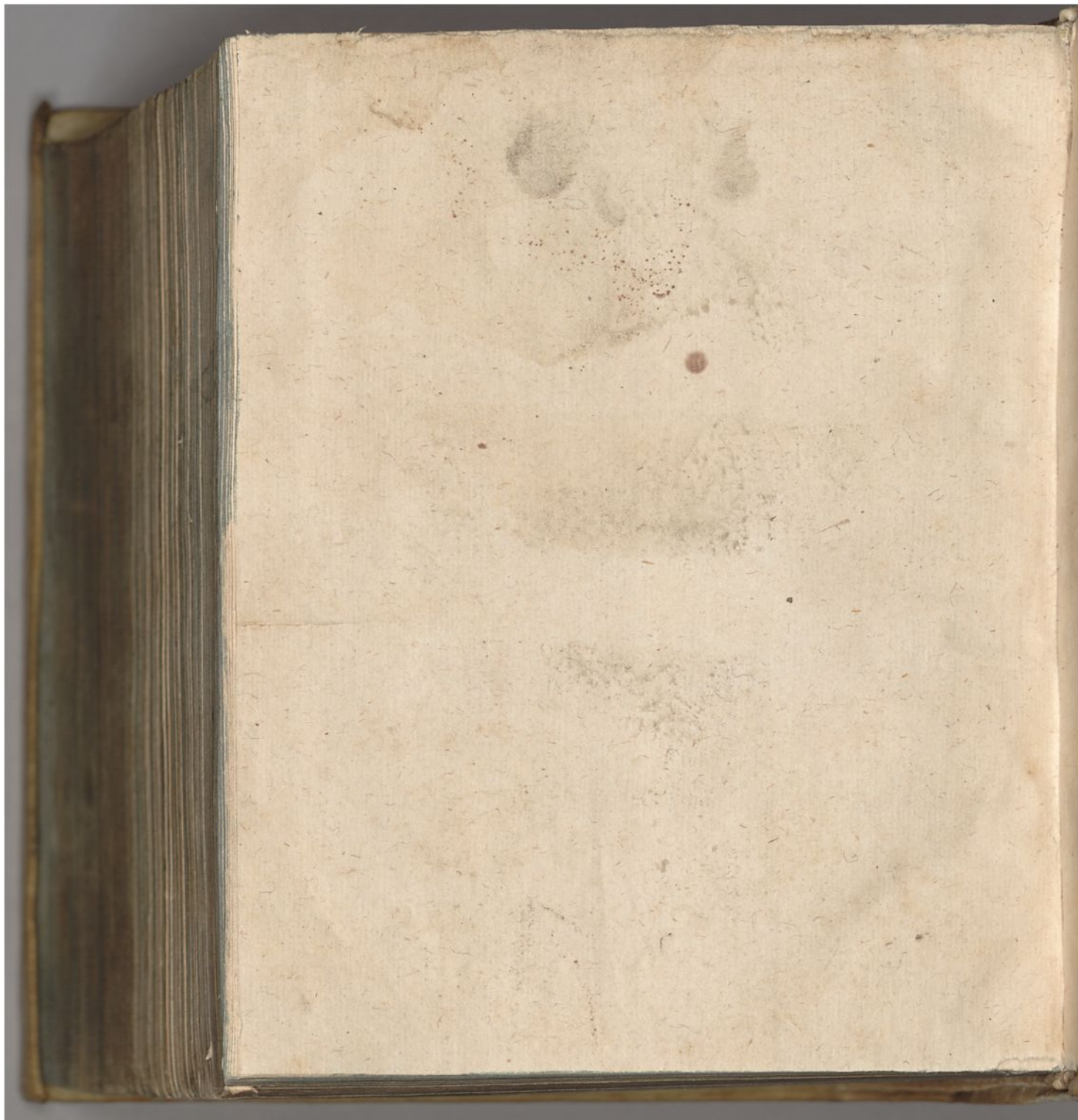
¶ (o) ¶

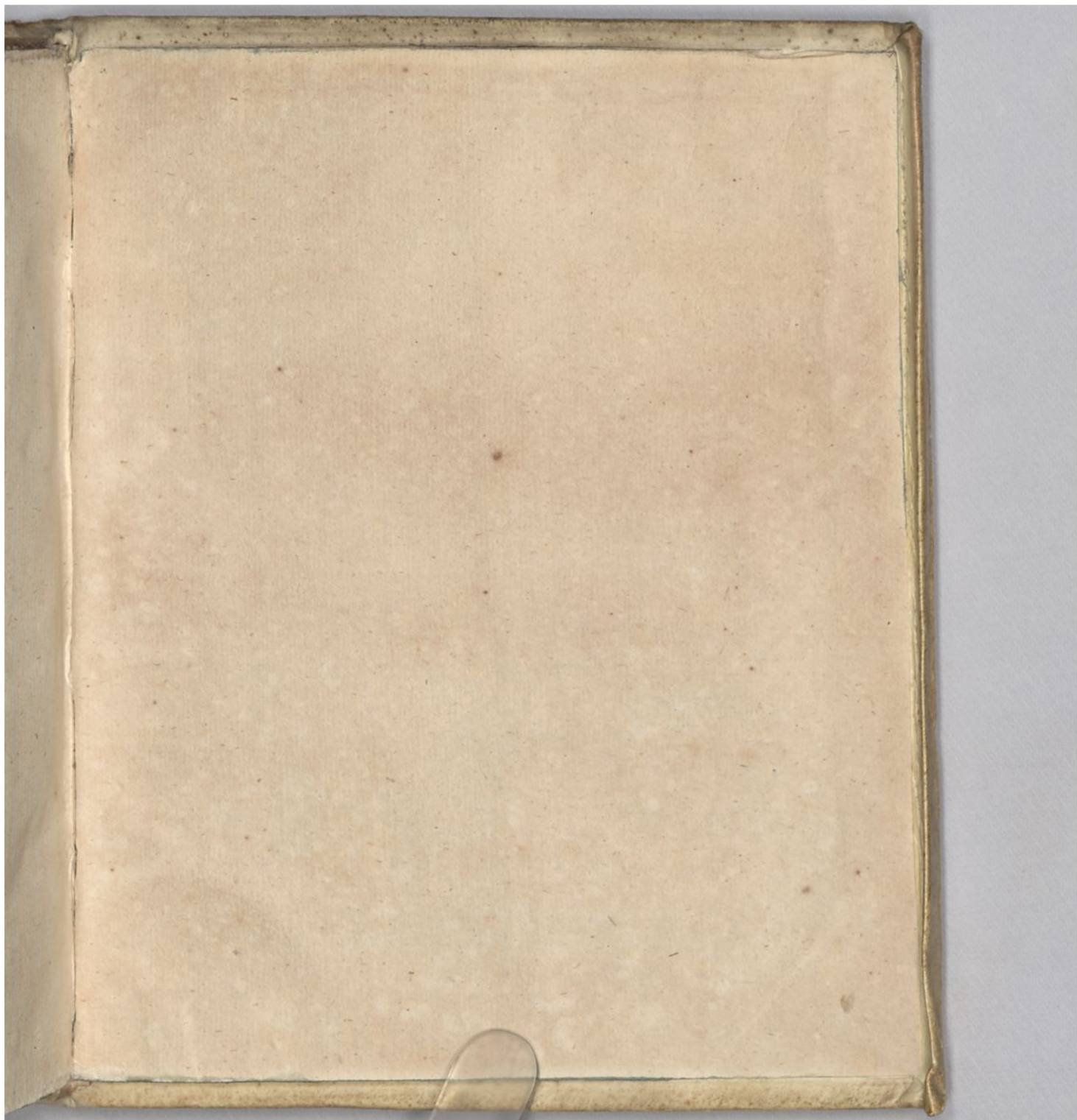

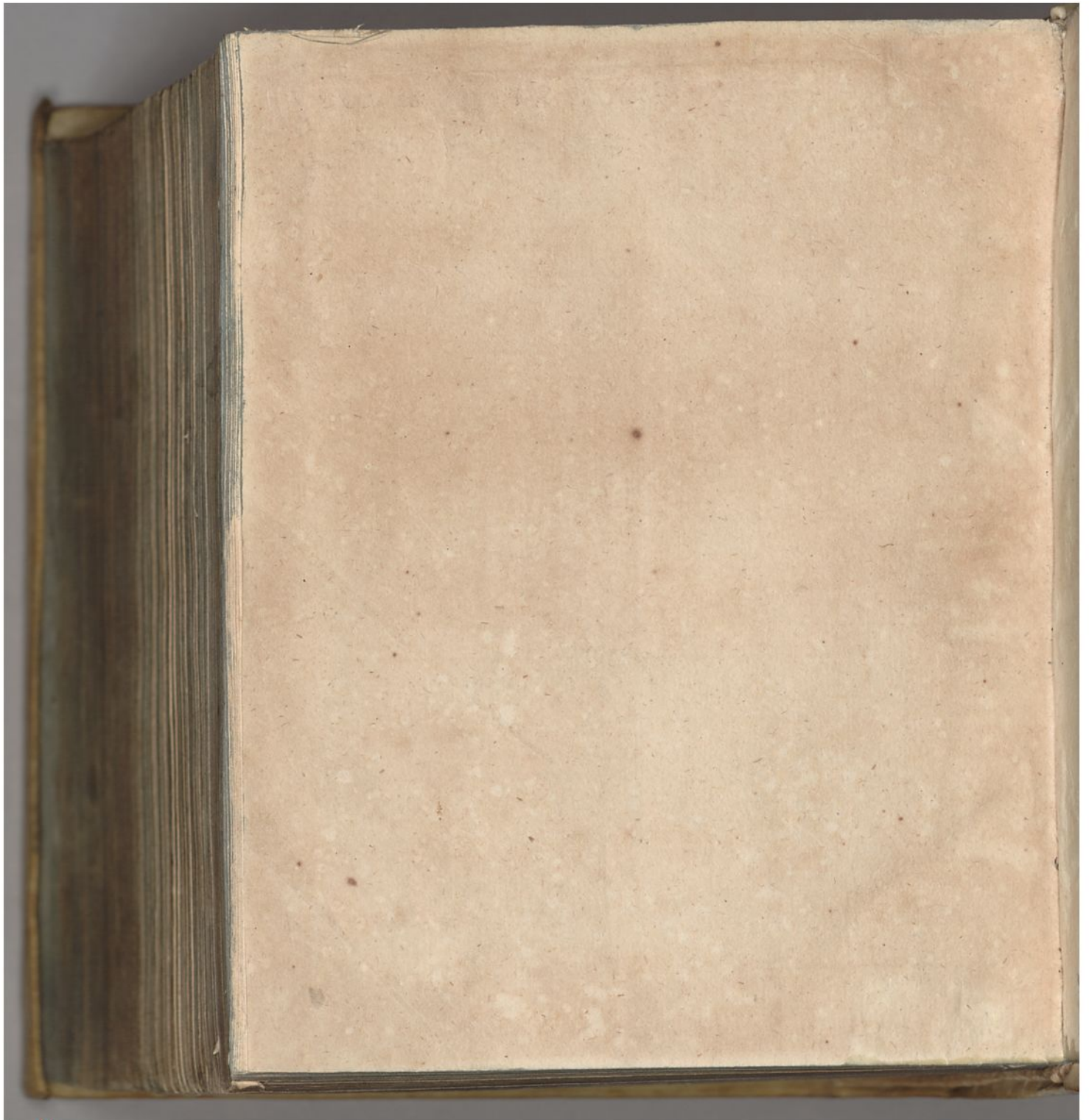
F I N I S.

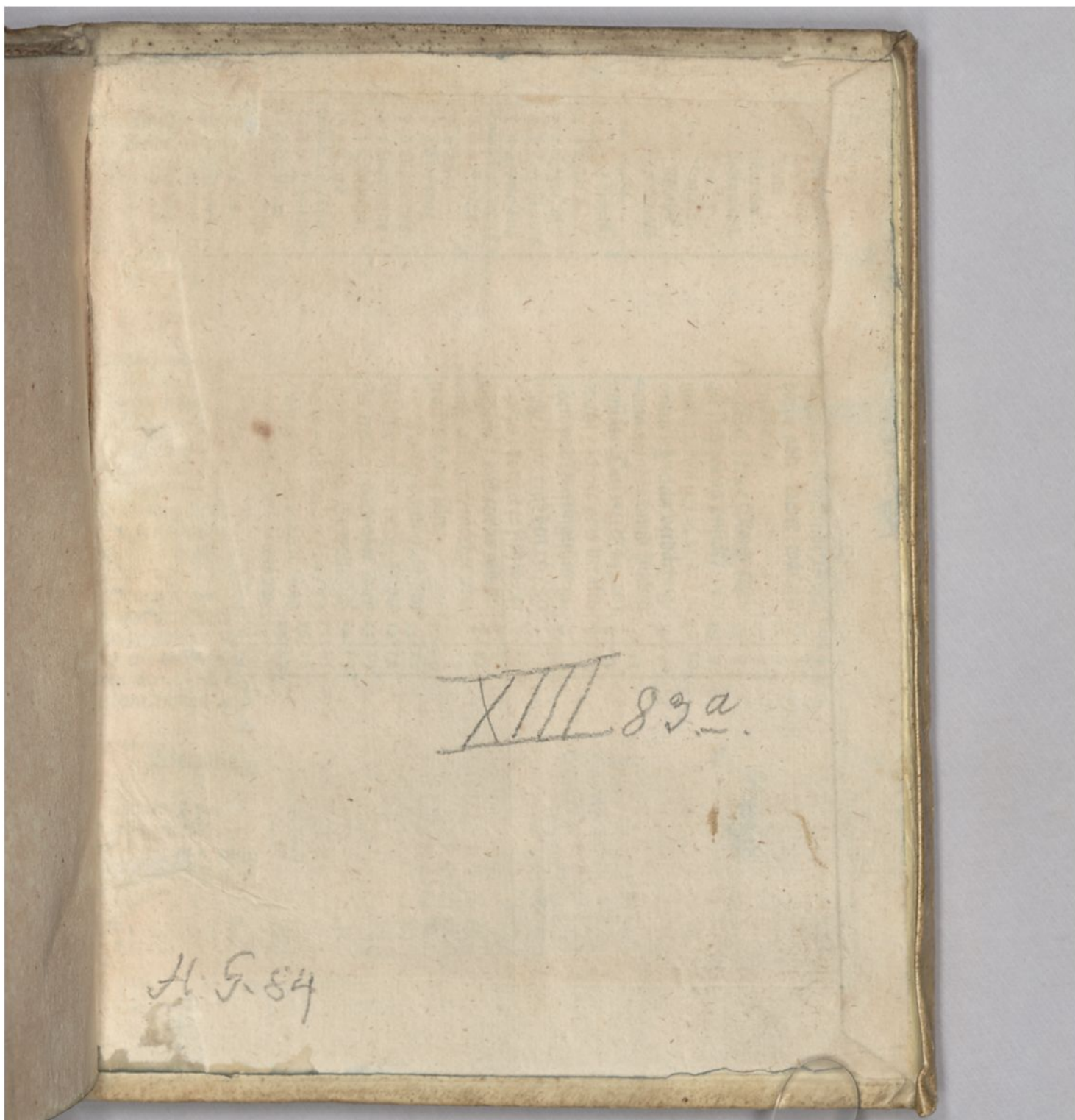

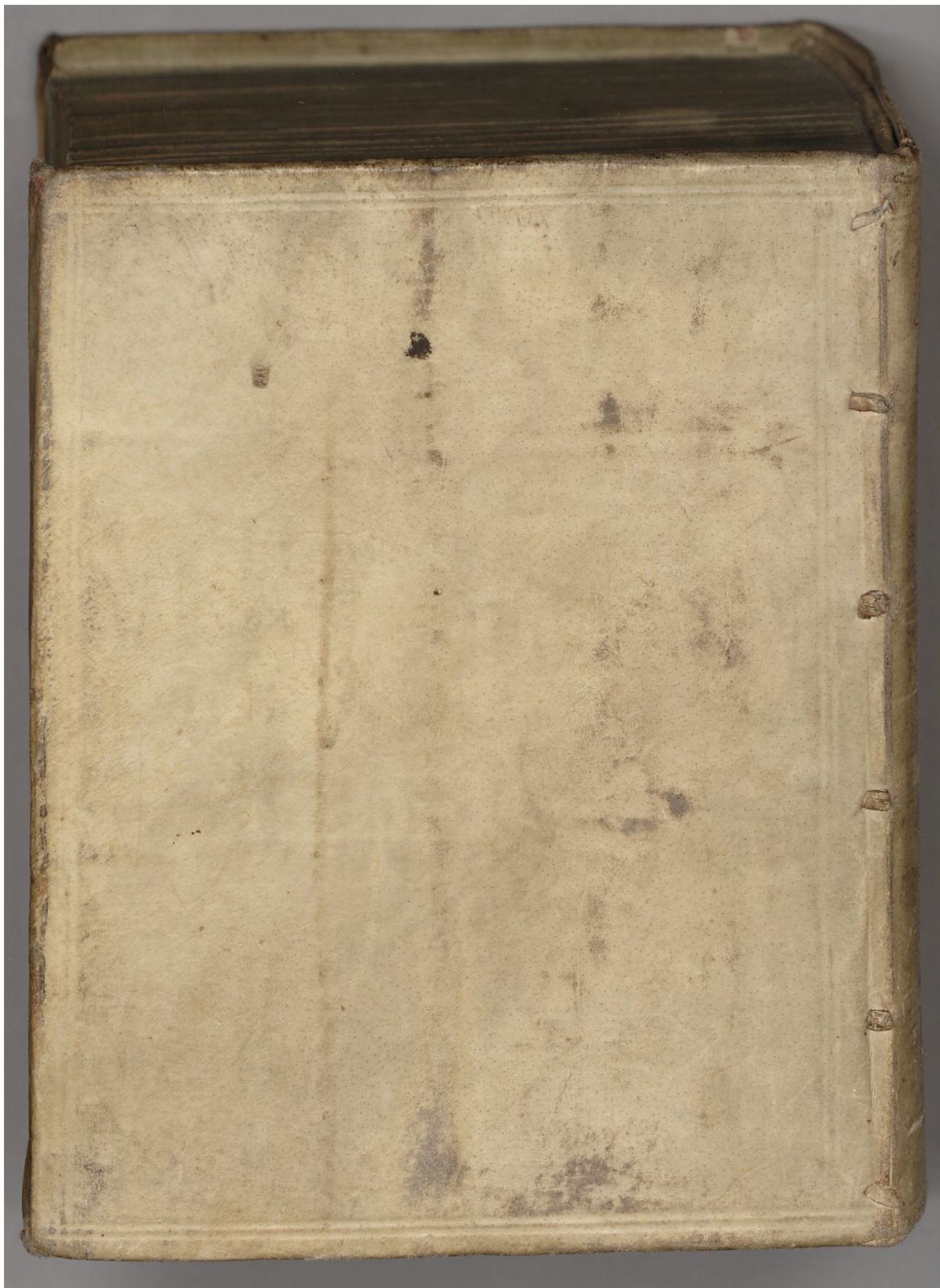

DE SOLDI

De offione re. & cu. & cu.
De monarch. Aristoc. & dem.
De statibz. inuicem.
De libertate.

De crementis. & de rebus.
De iuribz. & de rebus.
De rebus. & de rebus.

De rebus. & de rebus.
De rebus. & de rebus.
De rebus. & de rebus.

De rebus. & de rebus.
De rebus. & de rebus.
De rebus. & de rebus.

13

Leibn.
Marg
0,1